

MINISTERUL INSTRUCTIUNEI
INSPECTORATUL MILITAR SCOLAR

OSTASUL

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PENTRU USUL CLASELOR

a III^a și a IV^a SECUNDARA

1906

MINISTERUL INSTRUCCIUNII ȘI AL CULTELOR

INSPECTORATUL MILITAR GENERAL ȘCOLAR

OSTAȘUL

CALITĂȚILE ȘI VIRTUȚILE MILITARE TREBUINCIOASE
ȘCOLARULUI ROMÂN

DE **G. COȘBUC**

SUBIECTELE, DIRECTIVELE, ADĂOGIRILE ȘI ÎNDREPTĂRIILE

DE

Maiorul I. CHIRITESCU

Inspector Militar General Școlar

LUGRARE REVAZUTA

DE

I. SUCHIANU

Profesor la liceul Sf. Sava, ca delegat al Consiliului permanent de Instrucțiune

Pentru uzul claselor a III-a și a IV-a Secundară

BUCUREȘTI

STABILIMENTUL DE ARTE GRAFICE „ALBERT BAER“

5-9, STRADA NUMA-POMPILIU, 5-9

1906.

CAROL I,

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională Rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Instrucțiunii și al Cultelor, sub No. 1950.

Am decretat și decretăm :

Art. 1. Manualul regulamentar practic și teoretic al exercițiilor militare de infanterie și manualele în care se copriind calitățile și virtuțile ostășești, trebuincioase școlarului român, se aprobă de **Noi**. Cluj / Central University Library Cluj

Art. 2. Ministru Nostru Secretar de Stat, la Departamentul Instrucțiunii și al Cultelor, este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în Castelul Peleş, la 26 Septembrie 1906.

No. 3.321.

CAROL

Ministrul Instrucțiunii și al Cultelor

M. VLADESCU.

SIRE,

Art. 27 din regulamentul legii pentru introducerea instrucțiunii militare obligatoare în toate școlile române de băieți din țară, prevede că Inspectorul militar general are inițiativa întocmirii oricărui manual teoretic-didactic-militar.

În acest scop s'a întocmit, de către Inspectorul general școlar, alăturatele manuale regulamentare pentru uzul tuturor școlilor publice și particulare române de băieți, începând dela clasa III-a primară.

Primul manual conține instrucția militară necesară școlarilor, iar cel de al doilea este compus numai din exemple privitoare la calitățile și virtuțile trebuincioase școlarului român, fiind de neapărată nevoie să se cultive, odată cu fizicul, și spiritul tinerilor școlari.

Acest al doilea manual este compus din două părți: prima pentru uzul școlilor primare, iar cea de a doua pentru cursul secundar.

Introducerea ilustrațiilor în text s'a crezut trebuincioasă, pentru a se concretiza mai bine fiecare mișcare de exercițiu în parte și pentru a fi mai cu plăcere citit de elev, iar poeziile și istorioarele, patriotice, sunt făcute pentru ca elevul să estragă singur dintr'însele după citirea lor, definiția și însușirile calităților și virtuților ostășești.

Odată cu aceasta, cu cel mai profund respect, am onoare a supuue *Majestății Voastre* că norma de conducere a fost regulamentele exercițiilor de infanterie aflate astăzi în vigoare, și dacă *Majestatea Voastră* aprobă aceste manuale didactice-militare, astfel cum sunt redactate, cu cel mai profund respect o rog a semnă alăturatul Proiect de decret.

Sunt, cu cel mai profund respect
SIRE,

Al Majestății Voastre

Prea plecat și prea supus servitor
Ministrul Instrucțiunii și al Cultelor
(ss) **M. VLADESCU**

Inspector militar general școlar
(ss) **Maior, I. CHIRIȚESCU**

No. 1.950 din 25 Septembrie 1905.

Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor

Inspectoratul Militar General

al

Școalelor Publice și particulare Române de Băeți

No. 1.637

Domnule Ministru,

Conform art. 27 din regulamentul legii pentru introducerea instrucțiunii militare în toate școalele române de băeți din țară, subscrisul am întocmit alăturatele manuale regulamentare practice și teoretice, pentru exercițiile militare de infanterie.

În primul manual se află tot ceia ce se cuprinde în parte din regulamentele militare aflate azi în vigoare, fiecare descriere a mișcărilor fiind însoțită și de o ilustrație; pentru ca pe de o parte să se concretizeze cât se poate de lămurit, în ochii școlărilor, aceste mișcări, iar pe de alta, să servească și ca un mijloc de atracție pentru dâșii, căci de sigur ei vor citi cu mai multă plăcere un manual ilustrat, de cât oricare altă carte.

Afară de aceasta, pe lângă fizic, tinerii școlari mai au nevoie să-și cultive și spiritul, și, pentru acest motiv, am luat dispozițiuni să se facă al doilea manual, care conține câte-va poezii și istorioare patriotice, pentru ca din citirea lor elevul să-și dea el singur osteneala ca să definească și să-și însușească virtuțile și calitățile ce trebuie să le poseadă un bun și adevărat ostaș și cetățean.

Ast-fel cum sunt întocmite, având și aprobarea *M. S. Regelui*, aceste manuale vor lua un caracter definitiv, principiile conținute într'insele satisfăcând în totul cerințele legii pentru introducerea instrucțiunii militare obligatoare în școli.

Inspector general militar școlar, Maior, I. CHIRIȚESCU

Director, C. S. JUSTIN.

C Â N T E C.

*Ți-ai mânat prin veacuri turmele pe plaiu,
Din stejarul Romei tu mlădiță ruptă,
Și-ți cântai amarul din caval și năiu!
Dar cumplit tu fosta-i, când te-a dus la luptă
Ștefan și Mihaiu.*

*Când ți-or pune piedici dușmanii să cazi,
Spada ta să fie și de-acum, Române,
Fulger care-aprinde, vânt ce rupe brazi!
Și te 'ncrede-apururi că vei fi și mâne
Tare, cum ești azi!*

*Sus ridică fruntea, vrednice popor!
Câți vorbim o limbă și purtăm un nume,
Toți s'avem o țință și un singur dor:
Mândru să se 'nalțe peste toate 'n lume
Steagul tricolor!*

MÂNDRIE NAȚIONALĂ.

Tu trebuie să fii toată viața mândru că ești Român și s'arăți prin purtarea ta că ești vrednic să porți numele acesta. Sus inima, și cunoaște-te, Române, că din neam vrednic ești și spre lucruri mari te-a rânduit Dumnezeu!

Să fii mândru *de originea ta*, pe care ți-o dovedește așa de limpede numele neamului, Român! Dintre câte popoare s'au născut în țările romanizate de coloniile Romei, tu singur ai păstrat numele Romanilor și te-ai numit pe tine cu numele strămoșilor celor dintâi. Viteazule nepot al biruitorilor lumii, fii vecinic cu gândul la mărirea și la puterea nebiruită a Romanilor, căci ești sânge din sângele lor, și mândrește-te cu asta! Romanii au rămas pildă pentru toate veacurile ca întemeietorii unui stat, de care se uimiau regii și împărații lumii, și la atâta putere ei au ajuns numai prin virtuțile lor cetățenești. Iubirea de patrie și respectul legii au fost temelia puterii romane. Fii mândru, mândru, Române, de strămoșii tăi; fie-ți de-apururi aminte să te porți așa ca să cunoască lumea și din faptele tale că tu cu adevărat ești moștenitorul virtuților străbune. Dacă vei fi rău cetățean, nesocotind legile țării și nevrând să lucrezi din tot adâncul inimii pentru înălțarea patriei, atunci cuvântul «Român» în gura ta va fi ca o vorbă de hulă și de ocară aruncată asupra strămoșilor tăi. Atunci neamurile străine, din jurul tău, te vor arăta cu degetul și cu batjocură râzând vor zice: Buni părinți, dar rău copil! O! mai bine să te înghiță pământul, Române, decât să lași străinilor și dușmanilor noștri bucuria răutăcioasă, că tu te mândrești de geaba!

Fii bun cetățean și mândrește-te *cu mulțimea neamului tău*. Tu știi că afară de regatul României, mai trăesc milioane de Români, toți frați de-ai noștri, în provincii supuse stăpânirilor străine. Cu toții suntem mulți, suntem neam mare, același neam românesc, cu aceleași obiceiuri, cu aceiași limbă și cu aceleași gânduri. Intre popoarele vecine, lăsând afară pe Ruși și pe Germani, poporul românesc e cel mai mare ca număr de suflete, căci și Bulgarii și Sârbii și Grecii și Ungurii rămân în urma noastră. Incede-te deci în puterile tale, ca neam, și pune-ți nădejdea în mulțimea fraților tăi. Dar ca să fii într'adevăr un neam puternic, nu uită că nu e de-ajuns, Române, să fim mulți, ci mai ales să fim uniți. În unire stă puterea! Să ne iubim unii pe alții și să ne ajutăm ca frații buni, străduindu-ne după puteri să fim toți într'o voință și toți

cu acelaș gând: *înălțarea neamului*. Să știe bine fiecare dintre noi, că rușinea și nevrednicia unuia singuratec aduce rușine și ocară neamului întreg!

Iubește-ți neamul, Române, și fii mândru *de trecutul neamului tău!* Noi n'am fost totdeauna așa de mulți ca astăzi, dar ne-am apărat vitejește limba, legea și țara. «Ce de-oțel pe săbii lucii pus'am noi de când trăim» spre a ne păstră pe noi înșine în scurgerea sutelor de ani, în mijlocul barbarilor cotropitori. În noi a fost trăinicie, de care s'au mirat vecinii noștri! Bunătate și blândețe în suflet cu cei ce ne erau prieteni, dar flacăra de foc în inimile îndârjite cu cei ce ne veniau cu gând rău asupra noastră. Duhul războinic al Românilor a fost nestins în inimile strămoșilor noștri, și istoria noastră are pagini, de care ar putea să fie mândri înșiși Romanii cei nebiruiți! Ne țin minte Sașii și Săcuii, și Cazacii și Tătarii, și ne țin minte Turcii, cei cari înspăimântaseră lumea. Noi am avut pe Mircea-cel-Mare, care a oprit cu o mână de oameni năvala de potop a lui Baiazid cel numit și Fulgerul; am avut pe Ștefan-cel-Mare, căruia pentru vitejiile lui i s'a zis „eroul creștinătății“ și despre care dușmanii neamului nostru cu uimire strigau: „minunat om, vrednic de a fi nu stăpânitor al unei țări mici ca Moldova, ci împărat al lumii întregi! Cu puterea oștilor noi am abătut primejdiile de o mie de feluri, câte ne veniau dela dușmani de toate părțile. Mândrește-te, Române cu trecutul tău, și rostește cu respect și cu fală numele strămoșilor, cari ți-au preamărit neamul. Și ia învățătură din faptele lor, iubindu-ți mai presus decât toate neamul și țara, și nu uită că sabia le-a fost cea dintâi și cea din urmă mântuire. Deprinde-te cu gândul că vitejia e nedespărțită de Român și că dacă ești din strămoși viteji, tu nu vrei să-i faci de rușine. Iubește oastea și învață să porți arma, ca să fii gata orișicând să-ți dovedești dragostea de patrie, când patria ar fi în primejdie, și iubirea ta de vitejie.

Iubește-ți țara, Române și fii mândru *de locul cinstit ce-l ai* între popoare! Regatul nostru, întemeiat prin necurmata străduință a strămoșilor și a părinților noștri și prin munca voastră, este astăzi, sub înțeleapta stăpânire a Regelui Carol,

un stat respectat, puternic și cu mare ursită în viitor. Ne-am ridicat la un loc de multă vază între neamuri prin trudă și prin vrerea de a ne lumina și de a ține pas cu neamurile mai înaintate. Intre vecinii noștri, noi suntem neamul cel mai luminat și mai pornit spre bine și spre putere; neamul, care cu ale sale singure virtuți și cetățenești și rășboinice, și-a câștigat vaza și onoarea și și-a croit drumurile spre progres! Fii mândru de asta, Române, dar nu uită nici o clipă că această sfântă țară, de care te mândrești, îți cere să fii vrednic de ea! Să cauți să te luminezi prin învățătura școlii, să ai încredere în instituțiunile ei, să-i păzești legile, să te străduiești și tu, după măsura puterilor tale, să muncești pentru păstrarea celor ce le are și pentru propășirea lor.

Ești din viță de împărat, Române, ești neam puternic și mare, ai un trecut glorios și un loc de cinste azi între neamuri; să fii mândru apururi de acestea! Dar ca să nu-ți fie mândria o lăudăroșie goală, năzuește neclintit să ți-o întemeiezi pe fapte și pe toate acele virtuți, cari se cuprind în cea mai sfântă vrednicie a unui Roman: *in iubirea de patrie!*

PENTRU PATRIE

(DEVOTAMENT ȘI LAȘITATE).

V'arăt două exemple. Punem cazul că un popor mic, dar viteaz, e gata să-și scoată oștile împotriva altui popor, care vine să-l cotopească. Un om bătrân de șaptezeci de ani stă în primele rânduri. În pripa adunării l-au luat și pe el în grămadă. Dar când e să pornească oastea, bătrânul iese din rânduri, se plânge comandantului de silnicia, ce i se face și apelează la dreptul său de a fi scutit de serviciul militar ca bătrân ce este de șaptezeci de ani. Acest om are tot dreptul, zicem noi, și așa a zis și comandantul. Și astfel bătrânul pleacă acasă, și să-i fie drumul cu noroc!

Dar în locul acestui om bătrân, care apelează la dreptul său de a nu mai munci pentru patrie și care având tot dreptul, pleacă acasă fără a fi oprit de nimeni, în locul lui să punem pe alt bătrân, tot de șaptezeci de ani, care n'a fost luat de nimeni în pripă, ci singur a venit în tabără și de bună voia lui s'a așezat în primele rânduri. Iată-l, vrednicul moș cum stă acolo între tinerii voinici ca un stejar bătrân și lovit de fulger între brazii de-abia crescuți. Comandantul îl vede. „Moșule“ îi zice acesta „ce cauți tu aici? Du-te acasă, la strănepoții tăi, moșule, că nu mai ai putere pentru truda războiului. Ar fi păcat să ne batem joc de bunavoință, ce-o arăți!“ „Nu“ răspunde moșul „lasă-mă, te rog, să plec și eu cu voinicii aceștia. Acasă nu mă duc. E adevărat că picioarele-mi sunt slabe și brațele nu mă mai ajută și nici nu voi putea să vă fiu de mare ajutor. Dar pot să fiu și eu de ceva folos. Acești flăcăi viteji mă vor vede alături cu ei și vor ceti de pe fruntea mea, ce plăcere e să mori pentru patrie și libertate. Și de mă va lovi un plumb dușman, bine! Voi avea bucuria că am mântuit de moarte și am păstrat țării mele pe un om mai tânăr și mai bun, pe care l'ar fi lovit plumbul care m'a lovit pe mine!“

O, Doamne al dreptății! Ce deosebire între cel dintâi bătrân și cel de-al doilea. Cel dintâi are dreptate, dar cel de-al doilea are iubirea și admirațiunea noastră, și ne bate inima cu putere, când ne gândim la dânsul. Noi toți suntem copiii și nepoții lui și mergem veseli și vitejește alături cu dânsul la moarte.

REGELE CAROL

Regele nostru e bătrân acum, copii, e de vârsta bunicilor voștri. Când a venit în țară și s'a urcat pe tron era tânăr, dar de atunci sunt mulți ani și l'au îmbătrânit aici, în mijlocul nostru, și anii și gândurile multe. El a văzut pe părinții voștri de copii mici, crescând mari ca voi, i-a văzut apoi ti-

neri de oaste și, când într'o primăvară au început să cânte tunurile la Dunăre, El i-a văzut în șiruri de batalioane trecând în țară streină și i-a văzut pe sub zidurile cetăților turcești alergând prin foc și sânge, ca să-și facă țara liberă. El a fost cu ei, a răbdat alături cu ei trudele și lipsurile și toate acele nesfârșite amaruri, ce le-aduce războiul.

Și au trecut de atunci mulți ani și El vede acum crescând al treilea rând de oameni, pe voi, dragii Lui și ai țării, vă vede crescând voinici și mândri, și ni-l va ține Dumnezeu să vă vadă într'o zi flăcăi de oaste defilând mândri pe dinaintea Lui, voi cu ochii scânteietori de bucurie și El cu ochii plini de lacrimi de dragul vostru. Salutați-L din tot adâncul inimii smerite că El e puterea și gloria noastră, El e Carol, bătrânul Rege al nostru!

Noi am avut puțini Domni, cari luând de tineri tronul țării să fi îmbătrânit pe tron. Singur Ștefan-cel-Mare a luat scaunul țării aproape de copil și a murit pe scaun moș cu pletele cărunte, stăpânind țara patruzeci și șapte de ani. Și acum, după sute de ani, s'a îndurat Dumnezeu de a aies pe Regele Carol să-l îmbătrânească stăpânind fericit o țară și mai mare și mai așezată și mai plină de mărire decât a lui Ștefan din Moldova. Când veți fi mai mari, ca să înțelegeți mai în adâncime rostul vieții unui om, veți sta cu inima uimită de uriașă muncă, pe care o poate îngămădi un bărbat înțelept și harnic, într'o domnie așa de lungă; și câtă stăruință și tărie de suflet iți trebuie ca să biruești intunericul de greutăți ce-ți închid drumul spre țintă patruzeci de ani!

A venit tânărul Prinț Carol într'o țară neașezată și cu lăcomie dorită de vecinii hrăpareți, și a îndrăznit să se urce pe un tron nestatornic. Prin înțelepciunea Lui El a știut să cârmuiască lucrurile, să se strecoare printre primejdii și dintr'o țară, pe care pe nedrept, Turcii o socotiau de o moșie a Sultanului, a făcut o țară liberă și un regat. Și-a întărit tronul, ca să nu se mai clatene de spaima fiecărui pașă de peste Dunăre și a fiecărui general de peste Prut ori de peste Carpați, și a întemeiat dinastia română a Hohenzollernilor. Astfel a întemeiat El statul nostru, regatul României.

Apoi, înțelept și harnic, el a băgat de seamă cari sunt nevoile poporului nostru și a muncit să le îndrepteze. Și noi, cunoscându-i gândurile, L'am ascultat și cu drag i-am dat ajutorul, văzându-l că El, după cum zice scriptura, om dela Dumnezeu este. Sub domnia Lui ne-am ridicat școală pentru lumină și spitale pentru cei săraci, drumuri de fier prin toată țara, șosele și poduri, vapoare peste mări, și tuturor așezămintelor țării li s'a dat statornicie veghiată și putere.

A cunoscut El bine și defectele și virtuțile noastre. Defec-tele cele pornite din firea și ființa noastră a căutat să ni le îndrepteze și să ni le ierte când nu se putea altfel; iar cele dobândite prin rele deprinderi ale vremii ori luate dela streini, le-a smuls dintre noi cu blândețe și cu stăruință. Iar virtu-ților noastre le-a dat avânt și s'a străduit să le întrebuințeze spre spornica înaintare a României. Dintre toate și-a pus ochii mai ales spre moștenita virtute a Românului de a fi iubitor de vitejii, și încetul cu încetul a întărit această virtute și a creiat mândra oaste, care încă dela începuturile ei atâta duh războinic avu, încât Domnul n'a pregetat s'o ducă în războiu și să smulgă prin vitejia ei neatârarea țării. Respect de-apu-ruri oștirii române, căci ea e paza tăriei, și Regele Carol, paza oștirii, și de acum Românii nu vor plecâ înaintea nimănu pe lume fruntea, câtă vreme vor aveâ un Rege și o oaste!

E bătrân acum și de gânduri multe. Veți pricepe și voi odată, dragi copii, câte greutate are viața unui om. Dar a unui Rege, care gândește pentru toți, chibzuește pentru toți și cârmuește milioane de voințe împotrivate, milioane de su-flete cari toate la Rege caută ajutor, la El mângâere, la El dreptate! Nefericirile ei, durerile țării și ale neamului, El le simte întâiu, și pentru toți, în El trăește tot poporul Său, pe care-l cârmuește și pentru care răspunde în fața lui Dumne-zeu și a istoriei, și toate milioanele de supuși cu toate ale lor nevoi și năzuințe, Lui îi sunt încredințați de patrie ca unui părinte și El trebuie să dea seama de sufletul fiecăruia. Și noi nu-L putem răsplăti decât numai cu iubirea noastră, cu ne-mărginită iubire și cu încredere fără de margini. Salutați cu sfială și cu cutremur, copii, pe Regele nostru, că a îmbătrâ-

niț întinerind țara strămoșilor și ne-a redat gloria străbună! Inșăși rostirea sfântului nume al Regelui Carol, să vă umple sufletul de respect, și gândul vostru de-apururi fie-vă spre Dânsul!

PENTRU PATRIE

(DOMNITORUL CAROL IN TABĂRA PLEVNEI)

Inspecțiunile cele lungi și nesfârșite îl obosiau zi cu zi. Oștirile creștine își aveau tabăra pe o lungime de vr'o cincizeci de kilometri, de jur împrejurul Plevnei, iar Domnitorul le cercetă în fiecare zi, odată pe ale Românilor, odată pe ale Rușilor.

Domnul era tot pe dealuri și prin văi. Zile întregi nu se da jos din șea; mănca prin redute și prin șanțurile oștirii, unde-l apucă vremea mesei ori foamea.

Soției Sale, Doamnei Elisabeta, îi scria într'un rând: «Eu sunt sănătos, dar mă cam doare mijlocul de statul în șea. Alaltăeri și eri am alergat toată ziua și am dormit pe un pat de tabără. Bine înțeles, am dormit îmbrăcat».

În ziua căderii Plevnei de la patru dimineața a fost tot călare și tot în goana calului până târziu în puterea nopții, și când a ajuns acasă s'a asvârlit îmbrăcat pe pat, frânt de oboseală și nici nu și-a adus aminte că nu mănecase nimic, cât a fost ziua de mare.

Altă dată scria: «Cu sănătatea mă laud bine, dar mă dor toate oasele, din pricină că patul din odaia mea e prea strâmt, de n'am unde să mă învârtesc, iar așternutul e tare ca piatra».

După ce se întorcea din inspecții seara, abia apucă să mănance pe fugă și plecă ori la Impăratul ori la Marele Duce, să se sfătuiască. Abia se ținea pe picioare de ostenit, stând de vorbă cu ei. Iar când se întorcea acasă, în puterea nopții, pe întuneric ca'n mormânt, abia se mai luptă cu drumul.

Ulița prin Poradim era într'asă de ticăloasă stare, că tră-

sura și caii Domnitorului acu-acu se vedeau în primejdie să se scufunde în noroiu și să nu mai iasă din el. Ba eră primejdie ori să se răstoarne trăsura în gropile drumului, ori să se încurce între mulțimea de care și de căruțe ale oștirii, înțepenindu-se între ele încât să n'o poată vizitiul descurcă până a doua zi. Pe lângă gropi și bălți, drumul mai aveà încă o piedică: era plin de cai morți, cari periseră de oboseala drumului. Pe mulți i-au dat vizitiu și soldații la o parte, pe sub garduri, dar cei mai mulți erau pe mijlocul uliții; așa că nu puteai răsbi cu trăsura, de mulțimea lor.

Domnitorul făcea pe jos de cele mai dese ori drumul de la locuința Sa, de la un capăt de sat, până la a Impăratului.

Se întorcea numai noroiu acasă. I s'a întâmplat de a căzut în noroiu și El și generalii de după El. Impăratului i s'a întâmplat odată de a căzut cu cal cu tot și-a fost un noroc, că nu și-a frânt gâtul.

Iar după ce ajungea acasă, Domnitorul scriea ori scrisori, ori porunci oștirii și se nevoia cu trebile de acasă ale țării.

Cuptorul făcea fum și Domnitorul nu putea să doarmă în odaie. Se culcă în cortul din curte, pe vreme de iarnă. După ce a început viscolul, a fost și mai rău.

Iată vorbele sale: «Cum ningeà toată noaptoa viscolind, zăpada eră a doua zi până în brâu. Și viscolul bătea cu toată urgia. Prin toate crăpăturile odăiței, unde eră patul de tabără al meu, răzbià zăpada în odăiță, și mai ales la prag și prin tinda, cât e de mare, eră atâta zăpadă înghețată, în cât servitorul de pe din-afară nu putea deschide ușa. Eu trebuia să mă trudesesc să dau într'o parte zăpada. Aveam în odaie un scaun de fier, și cu spatele scaunului începeam să îndepărtez zăpada, ca și cu o lopată. De făcut foc nici vorbă nu eră, căci viscolul suflând pe coș, asvârlià afară focul din sobă.

Viscolul a ținut așa vr'o trei săptămâni.

Dar chiar voidnd să facă foc în sobă, pe vreme liniștită, nu eră cu ce să-l facă. Tot Domnitorul Însuși spune:

«Din pricina vântului ascuțit și tare, și mai ales din pricina lipsei de lemne, nimeni nu mai face foc în case; nimeni nu mai poate fierbe mâncare. Singura hrană ce mai avem,

pânea, e aproape pe sfârșite. Mai spre seară vântul, din cât bătea de cu mânie, a început să bată și mai tare. Și cât a fost noaptea de lungă, eu am tremurat de frig și n'am putut să mă încălzesc. In odaie bate vântul ca pe câmpie și-am fost silit să puiu un scaun peste plapomă în pat, căci altfel vântul mi-ar fi luat plapoma de peste mine».

Pe viscolul acela, când nu puteau face foc în casă, Domnitorul cu oaspeții Săi, generali și prinți ruși ori străini, mâncau în cortul din curte. Vântul sguiduia cortul și se lupta să-l răstoarne ori să-l ridice 'n văzduh. Domnitorul cu oaspeții tremurau în cort și, ca să le fie cald măcar la picioare, stăteau vărăți în paie până la brâu.

Domnitorul a îndurat asprimile vremii și a dus lipsa de multe de toate, tot așa ca și dorobanții Săi, dacă nu și mai mult.

Nu trebuie să judecăm numai cu ochii și să roștim vorba că alta a fost pătımirea dorobanțului din șanț. Tu o să zici: Dorobanțul stătea în șanț cu picioarele în zloată până 'n glezne, iar Domnitorul stetea în cort cu picioarele în paie, și nu e tot una. O să zici: Domnitorul dormia în pat, fie cât de tare și de strâmt, dar dorobanțul dormia pe pământ gol, și iarăși nu e tot una. Și așa poți să-mi spui multe.

Dar eu zic altfel. Dorobanțul era obicinuit de acasă și să mănânce pâne goală, și să umble prin noroiu și prin zloată. El de mic știa ce e odihna pe pământ gol. Dar Domnitorul nu era obicinuit nici cu una. Și așa dorobanțul în războiu nu era scos din obiceiurile învățate de acasă, ori era prea puțin scos, dar Domnitorului I se schimbasesc cu totul chipul vieții și toate îi erau departe-departede de felul cum le-avea acasă. Și în lume toate îi sunt bune, când sunt așa cum te-ai obicinuit să le vezi și să le ai de mic copil.

Și de aceea zic, că Domnitorul a suferit tot aceleași greutateți ca și dorobanții.

Și e de mirare, că nu s'a îmbolnăvit de atâta ger și frig, de atâtea neajunsuri câte a îndurat.

Adevărat, pe atunci era bărbat în puterea vârstei — de treizeci și opt de ani. Dar asta tot nu e un temei, care să te

apere de imbolnăvire. Iată ce a spus El într'o scrisoare către soția Sa, Doamna Elisabeta :

«Fiecare a fost bolnav aici, mai greu ori mai ușor, numai eu, mulțumesc cerului, sunt pe deplin sănătos. Eu sunt învățat cu oboselele drumurilor lungi și de aceea mă simt aici în largul firii mele. Iar generalii ruși n'au cap destul, să se mire de trăinicia mea».

CASTELUL HOHENZOLLERN.

Două cetățui puternice steteau în evul mediu, nu departe una de alta, în munții Suabiei în Sudul Germaniei, pe două dealuri înalte. Una numită Staufen, alta Zollern, după numele întemeietorilor. Amândouă au ajuns leagăn a două familii de împărați. Cea dintâi a dat, încă de-acum șase sute de ani, împărați germani din dinastia numită Hohenstaufen — dintre care cel mai vestit a fost Frideric Barbă-roșie — și apoi s'a pustiit. De mai bine de 300 de ani cetățuia Staufen e dărămată și acum crește iarbă pe ruinele ei.

Cealaltă, a Zollernilor, stă mândră și acum. Ei i-a venit mai târziu rândul să dea și regi și împărați, dar cu atâta i-a dat mai puternici și mai bine așezați în scaunele lor. Acest castel e leagănul familiei Hohenzollern, din care se trage și Regele nostru Carol și dinastia regilor Prusiei (dela anul 1701), cari sunt astăzi tot odată împărați ai Germaniei (dela 1870).

Castelul Hohenzollern e unul dintre cele mai frumoase ale Germaniei, prin poziția lui și prin îndrăzneța-i așezare pe culmea unui deal conic, părând a fi o singură bucată cu dealul. El e în munți, la 870 de metri peste suprafața mării, deci la aceiași înălțime cu castelul Peleş delă Sinaia. Dar, pe când castelul Peleş e închis de trei părți de dealuri cu păduri, așa că nu se vede decât numai de-aproape; castelul Hohenzollern stă liber și văzut de toate părțile delă mari depărtări, înfipt pe creasta unei măguri.

Castelul e încins cu ziduri tari și cu șanțuri adânci. A fost

clădit acum vre-o opt sute de ani de un conte de Zollern, și a văzut mulți viteji eșind pe poarta lui și scoborând pe deal împotriva dușmanilor și mulți cari, în vremile acele răsboinice ale ezului mediu, au căutat adăpost între zidurile lui.

Spre culmea dealului, la castel, duce un singur drum și intră peste un pod umblător pe o poartă uriașă și căptușită cu fier. Castelul cu mai multe caturi are o clădire principală și două aripi, apoi două capele, una veche, clădită de-odată cu castelul, și sub dânsa e tainița în care s'odihnește de veci principii morți ai familiei; iar cealaltă nouă din veacul trecut. Aceasta e evanghelică și au făcut-o regii Prusiei, cari sunt protestanți; cea veche e catolică. Cealaltă parte a castelului e alcătuită din sale mari, din cazărmi și locuințe.

Cetățuia n'are apă de băut. Ori cât s'a săpat spre a da de un izvor, nu s'a găsit apă. Un rezervoriu mare de aramă, adânc de vre-o opt — nouă metri într'o groapă zidită, adună într'insul apele scurse de pe streșini pe burlane, și cu această apă de ploaie trăiau cei din cetățuie. Aproape în mijlocul curții din mijlocul cetățuiei, stă un teiu bătrân, de care se zice c'ar fi fost pus acolo deodată cu castelul.

Principii de Hohenzollern nu mai steteau de mult în castel, ci în capitala principatului lor, în orașelul Hechigen, și astfel castelul se ruină. La 1819 prințul de coroană al Prusiei, rege mai târziu al ei, Frideric Wilhelm cercetând casteiul strămoșilor săi și văzându-l așa ruinat, îl renovă și-l făcù bun de locuit. Iar de când principatele Hohenzollernilor s'au încorporat în regatul Prusiei, cetățuia a fost reclădită pe de-a întregul, i s'au adăogat cazărmi și astăzi e fortăreață. Zidurile cazărmei se înalță așa de trufașe pe culmea dealului, că într'o pictură se văd din vale bisericile și castelul cu turnurile și turnulețele lor, așa că-ți dau aproape priveliștea unui oraș mic așezat pe coama muntelui. Din turnul de observație, clădit acum în urmă, ai o vedere largă și la depărtări de câte 50 de ceasuri împrejur, peste văi bogate, peste munți și peste câmpii cu orașe și cu sate, până adânc în Suabia și până la Alpi.

Așa stă castelul acesta, un simbol al puterii și totodată o

șoaboabă a țării! E acolo departe, în țară străină nouă, dar și pentru noi e simbol, un scump simbol al redeşeptării și unării noastre, căci din el ne-a venit Regele și dinastia României, dela izvoarele Dunării la gurile ei, ca să întemeieze alt cuib de Hohenzollerni în Carpații românești.

C A S A Z O L L E R N .

Regele nostru Carol și actualul împărat al Germaniei și rege al Prusiei, Wilhelm, sunt scoborători ai aceleași case, *casa de Zollern din Suabia*. Leagănul acestei familii este casteiul conților de Zollern—astăzi numit castelul Hohenzollern. Casa Zollern în cursul vremii s'a dezvoltat în două linii. Tulpina s'a desfăcut în două ramuri; cea mai veche ramură, care a rămas pe locul de baștină a familiei în castelul Zollern, e numită ramură suabă, și dintr'aceasta se trage Regele nostru. Cea daltă ramură, numită franconă, și-a făcut cuibul în marchezaatul Baudenburg, și dintr'aceasta se trage împăratul Germaniei. Cea dintâi ține la legea catolică, cea din urmă la legea protestantă.

Nu se știe anumit când și cine a clădit castelul Zollern; în veacul XII însă stăpâneau într'insul conți (grafi) de Zollern.

La 1191 unul dintre acești conți a fost numit de împăratul Enric IV burgraf al cetății Nüremberg (1) și acest titlu și-l păstrează până în ziua de astăzi descendenții ambelor ramuri ai casei Zollern.

Desfacerea tulpinei Zollern în două ramuri se întâmplă pe la începutul veacului al cincisprezecelea. Tot de atunci începe și mărirea și puterea acestei case, iar ursitorul acestui fapt a fost împăratul Sigismund.

Lucrurile s'au întâmplat așa. Sigismund, fiul împăratului german Carol IX, eră rege al Ungariei și, ajutat de aproape de toată Europa, porni vestitul răsboiu, la care a luat parte și

(1) Adecă părcălab, cum ziceam noi în veacurile trecute.

Mircea-cel-Mare al nostru, împotriva Turcilor lui Baiazit, războiu nefericit prin desăvârșita înfrângere a creștinilor la Nicopoli. Regele Sigismund ajunsese în pericol de moarte și ar fi fost ucis, dacă nu l-ar fi mântuit în ultima clipă, cu priemejdia propriei vieți, comitele Frideric de Zollern. Acest comite, bun prieten și totdeodată și cumnat cu Sigismund, venise la războiu fiind unul dintre comandanții armatelor germane.

Deoparte, drept recunoștință, iar de alta vrând să-și întocmească trebile, Sigismund numește pe comitele Frideric locțiitor al său în principatul Brandenburg. Acest principat îl avea Sigismund ca moștenire, și era unul dintre cele mai cunoscute principate ale imperiului, căci principii lui erau electori, adică aveau unul din cele 7 voturi la alegerea împăraților. Sigismund stetea în Ungaria, fiind regele acestei țări și acum, fiind tronul împărătesc vacant și punându-și și el candidatura la tron, avea nevoie de un bărbat priceput și energic, care să-l sprijinească. De aceea numi pe vechiul său tovarăș de arme, pe Frideric de Zollern, locțiitor al principatului electoral Brandenburg investindu-l cu dreptul de vot. Comitele de Zollern învărti lucrurile așa de bine, că Sigismund fu într'adevăr ales împărat.

Regelui nostru, și-acum

Și-apururi mărire și-onoare

Din cer serafimii scoboare,

Cu săbii de foc să încunjoare

Și sfânta-i persoană și tronul,

Și pace să fie-al său drum —

Și pace-al său drum

Să-i fie

Și faima-l urmeze în vecie:

Glorie-urmașilor Săi!

Să poarte prin veacuri cu fală

Și sceptru și haina regală,

S'oprească dușmanii în năvală

*Și vecinic să 'nalțe, Române,
 Renumele fiilor tăi —
 Al fiilor tăi*

Renumere

Din margini, la margini de lume!

*Ție salutul suprem,
 Pământule-al țării străbune!
 Eroic fanfara răsune,
 Din munți și din văi să s'adune
 Să-și apere steagul voiniciei
 Și limba și legea ce-avem,
 O limbă ce-avem
 Și-o lege
 Și-o patrie sfântă și-un Rege.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 COROANA DE OȚEL.

Coroana Regelui nostru Carol și a tuturor regilor, pe cari ni-i va rândui Dumnezeu de acum înainte în scaunul domniei românești, este făcută din oțel de tunuri de-ale Turcilor din Plevna.

De-a dreapta și de-a stânga statuei lui Michai-Viteazul, în București, sunt două tunuri așezate pe telegile lor. Ele au fost ale lui Osman, în reduta Griviței. Uitându-te la ele nici nu bănuiești cătă perire de Români au făcut aceste două tunuri, cari stau așa de liniștite ca străjeri ai liniștitului Domn turnat din bronz.

Dar pe cât de neastâmpărat a fost Voevodul, pe care-l străjuesc și pe cât de multă pustiire a dus el în rândurile Turcilor, pe atât de nepotolite au fost ele și pe atâta perire au azvârlit din gura lor de foc în rândurile vitejilor dorobanți ai noștri.

Astăzi sunt mute și reci. Dar atunci când aveau glas de tunet și erau aprinse de mânia dușmănească, înfiorătoare le-a

fost puterea și dătător de spaimă cântecul! Viteji au fost cei ce le-au dat rostire gurii lor, dar și mai viteji aceia, cari li s'au împotrivit mâniei și au murit uimindu-le, că nu pot îngrozi pe năvălitori.

Și au căzut în mâinile noastre, au căzut nu numai tunurile celătuilor, au căzut însăși cetățuile lui Osman și a căzut Osman viteazul însuși; iar cu el deodată puterea, pe care o aveau Turcii asupra neamului românesc. Și drept martori ai vitejiei noastre stau acele două tunuri, în vederea tuturor, acolo la picioarele Voevodului celui mai îndușmănit cu Turcii.

Din tovarășele lor am făcut altă mărturie cu mult mai vorbitoare a vredniciei românești: Le-am topit trupul de oțel și am turnat dintr'insul o coroană domnească, vecinică stemă a puterii românești și podoabă pe fruntea regilor noștri. Tunul dușman, care fulgeră împotriva Românilor, azi e fulger a mării cumpărate cu viețile noastre și acum în loc să ne vorbească de robie și de moșii de ale Sultanului, ne vorbește de libertate și de o țară volnică pe soarta ei.

Și dealungul vremilor, cât va voi Dumnezeu să trăiască printre neamuri neamul românesc, ne vom mândri cu coroana de oțel a țării, și mărturie de-apururi ne va fi de sfărâmata putere a celor ce ne-au stăpânit odată cu tunurile, din care e făcută.

Ne vom mândri de ea, că mare luptă ne-am luptat și prin grele primejdii ne strecurarăm viața, până s'o dobândim prin voinicia sufletului nostru dezmoțit prin străduință. Ea ne va mărturisii prin veci vrednicia, chiar atunci când de mult vor fi uitat nepoții noștri că noi am fost în puterea Turcilor odată; atunci când numai în cărțile prăfuite vor mai ști urmașii noștri, ce greu a fost traiul amărit al strămoșilor lor, așa de amărit încât lor, celor liberi de mult și tari de vreme îndelungată, totul li se va părea ca o vorbă din poveste.

Precum e steagul semn al oștirii, așa e coroana semn al Domniei.

Coroanele celor ce stăpânesc țări și păstoresc popoare, sunt făcute din aur și din pietre scumpe, iar vulturii ori leii, ori soarele și fel de fel de alte semne de pe ele sunt închipuiri ale

faptelor mari și strălucite pe cari le-a făptuit țara, ori ale vre-unor vrednicii mari ale neamului.

Coroana României, fiind de oțel, închipuește prin însuși oțelul ei, deoparte o vrednicie mare a neamului românesc: trăinicia de oțel a firii și a ființii noastre; iar de altă parte o faptă strălucită: restatornicirea neamului românesc prin uni rea țărilor și restatornicirea Domniei românești prin războiul pentru neatârnare!

D R A P E I U L

He!... zicea bătrânul căpitan, dând cu pumnul în masă, voi nu știți ce este drapelul.

Cine a fost soldat, cine a trecut granița și cine a mers pe drumuri streine, cine a fost departe de țară și n'a mai auzit vorbindu-se limba lui; cine a înțeles, obosit de drum și de luptă, că patria depărtată e înfățișată prin acea fâșie de mătase cu trei culori, care fâlfâie colo în mijlocul regimentului; cine prin fumul bătăliei a avut ca unic punct de întâlnire cu ai săi acea bucată de stofă sfâșiată; numai acela poate pricepe, poate simți tot, ce cuprinde în cutele sale acest lucru sfânt, ce se chiamă drapel.

Drapelul, dragii mei, da, este cuprinderea într'un singur cuvânt, într'un singur obiect, a tot ce a fost, a tot ce este viața fiicăruia dintre noi: Căminul unde ne-am născut, colțișorul de pământ pe care am crescut, cel d'întâiu zâmbet copilăresc, legănatul dulce al mamei, privirea serioasă a tatălui, cei d'întâiu ani, cea d'întâi lacrimă, speranțele, visurile închipuirile, amintirile, toate acestea la un loc, într'un singur cuvânt, într'un nume, cel mai scump din toate... **patria**.

Da, așa este, drapelul cuprinde toate acestea; el cuprinde onoarea regimentului, gloria lui, titlurile scrise cu litere de aur pe colorile-i șterse de vreme; cuprinde conștiința vitejilor cari merg la moarte sub cutele lui; exprimă cea mai frumoasă, cea mai înaltă datorie.

De aceea să nu vă mirați că soldații iubesc drapelul, care e adesea format din câteva zdrențe agățate de un băț; să nu vă mirați că pentru dânsul înaintea ei ca să le sfâșie pieptul sau să le sfărâme capul. Toate sufletele regimentului se țin par'că legate de dânsul prin niște fite nevăzute; să-l pierzi, e rușine, e rușine vecinică. Ori ai pălmui rând pe rând pe toți acești voinici, ori le-ai smulge deodată drapelul, tot una face.

Nu, nu puteți înțelege, voi cari n'ați fost soldați, ce poate suferi un om care știe că drapelul său, ca și o părticică din țara sa, a rămas în rândurile dușmanului. Zi și noapte îl chinuește această idee: «drapelul e acolo, l'au luat, îl țin ei». Zi și noapte, se gândește, visează, poate să și moară pentru aceasta.

Ce este drapelul? O să ziceți că e un semn, că e frumos să-l vezi ici colo la o sărbătoare, la o paradă...

Da, e un semn; dară... câtă vreme oamenii vor avea trebuință să aibă o credință curată, puternică și adevărată, va fi nevoie de semne de acestea, a căror vedere să ne miște până în tundul sufletului, să deștepte în noi toate sentimentele generoase, cari ne îndeamnă la devotament, la sacrificiu, la abnegațiune, la datorie.

Trad. după I. Claretie.

SĂRBĂTORI NAȚIONALE.

Tu ești așa de fericit, copile, când vezi că părinții, frații și prietenii tăi nu te uită și te felicită la ziua numelui tău sau la ziua nașterii tale. Tu știi bine că asta e un semn al iubirii, pe care ei ți-o arată într'o zi care e sărbătoare pentru tine. Eu nu mă îndoiesc că te-ar mârni adânc, dacă lor nu le-ar păsa nimic de ziua asta și te-ar nesocoti cu totul.

Ți le spun acestea pentru că am văzut oameni cari nesocotesc și iau în batjocură sărbătorile naționale ale neamului nostru. Doamne, le iau în batjocură, și sunt Români și nu se

tem că-i ajunge blestemul și al celor vii, cari se bucură de aceste zile, și al celor morți al căror suflet e în sufletul nostru? Un neam întreg sărbătorește o zi întru amintirea vr'unei fapte, care a hotărit soarta țării și a neamului, și unul dintre noi stă de-oparte și hulește! Sărbătorim la 28 Noemvrie ziua lăurii Plevnei, întru aducerea aminte a glorioasei zile, care a încununat cu vecinică mărire vitejeasca purtare a noastră în rășboiul pentru neatărnare, și totodată ca un prinos de recunoștință eroilor câți au murit în rășboiul acesta. Și unul dintre noi are inima orbită să nu ia parte la obșteasca veselie a celor vii și la obșteasca rugăciune pentru cei morți? Pentru el nu însemnează nimic, trudele neamului și zvârcolirile lui ca să poată purtă rășboiul? Nimic, gloria adăogată numelui nostru prin biruința oștilor românești? Nimic, fapta de-apururi preamărită a Domnului Carol și nimic, libertatea dorită de veacuri și neatărnarea pentru care strămoșii noștri au scurs râuri de sânge? Vai, și nimic sărmanii dorobanți, cei ce zac de veci pe câmpiile Bulgariei, pieriți în floarea vârștei și lăsând acasă mame plânse și copii orfani? Suflet nerecunoscător, tu, care pe urmele acestor morți, trăești azi liber într'o țară liberă și sigură de a nu mai fi pustiită fără de veste de încălcările dușmanilor, și ai liniște și pace, și nu te înduri să-ți aduci cu zmerenie aminte de acei morți și măcar odată pe an să te rogi pentru sufletul lor!

Ah, dragii mei copii, nu de ochii lunei și nu de dragul paradei sărbătoreșc adevărații Români zilele lor naționale. Toate popoarele au zile anumite întru amintirea faptelor mari, nu numai a celor de glorie și de veselie, ci și a celor de nefericire și de jale. Cele dintâi înalță sufletul și ține viie legătura dintre strămoși și urmașii lor și întărește conștiința și mândria națională; iar cele din urmă — ca amintiri ale unei catastrofe ale neamului — adună mai strâns pe fiii aceluiaș popor; căci durerea ori rușinea face mai solidari totdeauna pe câți sunt părtași ai ei. Așa au avut Romanii marea zi de jale în amintirea înfrângerii lor la Cane, iar Judeii au și acum zilele plângerii pentru risipirea templului din Ierusalim.

Nu pentru paradă, dragii mei, ci cu adevărată veselie mân-

dră trebuie să sărbătorim zilele noastre naționale. Noi nu avem zile de jale — Doamne, așa de multe le-am avut în trecutul nostru, și mai bine e să le uităm pentru totdeauna! — Avem numai zile de bucurie. Sărbătorim ziua Unirii Principatelor, marea zi care a sfârșit șirul cel lung al zilelor de rușine și de durere din epoca decăderii noastre naționale; sărbătorim ziua luării Griviței, a celei dintâi fapte glorioase a ostașului român, după mai mult de o sută de ani de când ursita rea ne desființase armata și Românii nu mai avură prilej de a-și arăta vitejia. Și sărbătorim ziua luării Plevnei, pentru vorbele ce le-am vorbit mai înainte. Dar mai ales ziua de Zece Maiu pentru a ei întreită însemnătate, ca întemeietoare a libertății, neamului, a statului ca Regat și a dinastiei. Neam, țară, tron, patria în adâncul rostului ei!

Sărbătorim apoi zilele de bucurie ale Regelui nostru și ale familiei regale, căci frumos lucru este și de bunăcuviință să ne unim bucuria noastră cu bucuria celui ce ne cârmuește de patruzeci de ani cu atâta înțelepciune și iubire. Și datori suntem, dragi copii, să ne rugăm lui Dumnezeu pentru El și pentru toți ai Săi, ca să-i aibă în sfânta-i pază pentru binele țării noastre!

Z E C E M A I.

Deapururi binecuvântată fie ziua de Zece Mai și vecinic fericită amintirea ei! Asemeni unei pietre vechi pe care săpatele slove mărturisesc vremilor trecătoare de fapte mari ale strămoșilor, așa această zi, dintre toate zilele anului, cu tărie vestește și mereu vesti-va, reînvierea din morți a neamului și a țării românești. Și ca o întreită pecete pe hrisovul cel mare al neamului nostru, așa ne va fi ziua aceasta cu întreita ei însemnătate.

Acum patruzeci de ani, într'o zi de Zece Mai s'a pus temelie unei statornice domnii românești. Prințul Carol, ales de întreaga țară, primind Coroana României, a pornit începu-

tul gloriosului timp, care ne-a redat vechea strălucire a neamului românesc. Cu suirea Lui pe tron s'a așezat domnia, iar în frumoasa Lui stăpânire de patruzeci de ani până acum s'a așezat țara, și va vrea Dumnezeu cu noi, că lucrurile așa de bine pornite spre țință să ne așeze și neamul cu vremea.

Intr'o zi de Zece Mai, la 1877, Domnitorul și trimeșii țării în parlament, au rostit neatârănarea României și au rupt toate legăturile, în care ne încurcaseră Turcii, sub a căror stăpânire cu volnicie întinsă peste noi incremeniserăm pe loc aproape cinci sute de ani. Și a venit apoi războiul cu Turcii și am scris în cartea istoriei cu sângele nostru acea pagină măreață, pe care în zadar s'au trudit s'o scrie atâția vrednici voievozi ai noștri de mai înainte.

Ș'apoi, iarăși într'o zi de Zece Mai, la 1881, ne-am încoronat ca Rege pe vrednicul Prinț, printr'a cărui stăruință cu atâta dragoste sprijinită de noi, ne dovedirăm vrednici în fața lumii să fim luați de ea mai cu dinadins în seamă. Și din tunuri dușmane, topindu-le, am făcut o coroană de oțel pe capul Aceluia, care întrupează în El toată puterea și mărirea, la care am ajuns, de când steaua noastră cea bună ni-l trimise ca îndreptător de oameni și de vremuri.

Domnie statornică într'o țară istovită până atunci de nestatornicia domnilor; libertatea, pe care începurăm s'o perdem dela moartea celor doi domni cu numele Mari, dela Ștefan din Moldova și dela Mircea din Muntenia; și Regatul României: acestea trei ne sunt legate de tine, tu sfântă zi de Zece Mai! Tu ești sărbătoarea sărbătorilor noastre și vei fi, vei fi mereu. Că de va vrea ursita noastră să avem de sărbătorit vr'odată, știm noi când, vre-o altă faptă glorioasă, ce ne-o va aduce viitorul, potrive-vor cei de pe atunci ca tot tu, zi de Zece Mai, s'aduni în tine și această sărbătoare și tot tu să fii ziua zilelor pentru toate veacurile, cât îi va fi dat neamului românesc să trăiască.

O, de-ar fi visat strămoșii noștri; de te-ar fi putut zări, printr'atâta negură de restriște, sufletele pline de mahnire ale celor ce s'au luptat pentru idealul, pe care tu ni-l povestești acum și-l vei povesti urmașilor!

Fii deapururi bine cuvântată zi de Zece Mai! Și deapururi vestește lumii de câte le-am făcut în anii, de când ne ești tu sărbătoare. Vorbește deapururi nepoților: de zgomot, de arme biruitoare, de un rege înțelept și cu îndelungă domnie într'un scaun statornic așezat, într'o țară puternică și mare. Vorbește de lanțuri sfărâmate și de libertatea dobândită, după veacuri amare, prin sângele vitejilor noștri. Vorbește de obiditul popor de odinioară, care cu propriile-i puteri a biruit balaurul peririi și sumeț și mândru și-a făurit viitorul și a știut să te creeze pe tine, Zece Mai! Zi sfântă și mare să fii în etern binecuvântată!

MAMA RĂNIȚILOR

Veți fi știind de prin cărți ori din povestirea celor ce au făcut războiul, că pe vremea când mii de Români zăceau prin spitale isbiți de gloanțele turcești, eră o femeie din neam de regi cu inimă de inger și cu sufletul întreg pornită spre mângâierea celor cu griji și spre alinarea celor cu dureri. Răniții o numeau «Mama lor», că ea cu milă de mamă îngrijă de răniți, și vrednică eră de numele acesta, de cel mai frumos dintre câte le mai aveă.

Eră Principesa Elisabeta, Doamna țării.

Precum a stat cu vitejească mânia soțul Ei, Domnul Carol, în fruntea bărbaților războinici și-a cutremurat din temelie țările turcești; așa Doamna Elisabeta a stat în fruntea femeilor neamului nostru cu grijă de mamă induioșată, ștergând lacrimile și alinând durerile mulțimii.

De câteori sosiă trenul aducând răniți în București, Doamna Elisabeta alergă la gară și Ea însă-și primiă pe răniți și trecea din vagon în vagon îmbărbătându-i cu vorbe mângâitoare, împărțindu-le bani și haine și pe mulți luându-i cu Sine, ca să le deă îngrijiri în spitalul înființat de Dânsa la Cotroceni.

La gară răniții erau primiți de multă mulțime adunată pe urmele Doamnei. Și cântau muzicile marșuri războinice, iar

lumea le ură sănătate răniților și le facea toate onorurile, ce se fac vitejilor oșteni.

Când au sosit cei dintâi răniți, Doamna le-a eșit înainte la Târgoviște. Și plângea parc'ar fi fost într'aevea mama acestor băeți. Și a venit până în București, stând tot prin vagoane cu ei.

Încă decând s'a svonit că va fi război, inima Doamnei Elisabeta era îngrijată de soarta viitoare a celor ce vor suferi pentru țară. Iar după ce s'a încins războiul, atâta Și-a svârcolit milostiva-I inimă și a alergat printre cei răzbiți de suferință. încât S'a îmbolnăvit la urmă și a fost silită să zacă în pat, istovită de griji și de trude. Și de abia însănătoșată, Ea alergă din nou pe la spitale, cu toate că doctorii îi opriră alergătura, și dintr'asta era să I-se întoarcă rău boalei.

A dat totdeauna pildă, iar după Ea toate doamnele făceau asemenea. Și nu se sfiă să stea alături cu țărancele, cu mamele care veneau să-și vadă fiii răniți, să stea alături cu ele la patul bolnavilor, vorbind cu ele, așa de prietenoasă și de bună, încât părea că se cunosc de când lumea și că însă-și e țarancă din sat, iar nu Doamnă a țării.

V'am povestit mai înainte, cum Doamna Elisabeta, însoțită de soțul Ei, de Domnitor, a mers la spitalul militar din București și intrând într'o odaie, unde zăcea un tunar rănit. Însă-și i-a pus pe piept «Steaua României».

Când s'a auzit de cel dintâiu Român, care a perit în războiu ucis de o ghiulea de tun la Islaz, de sergentul Florea Blejanului, Doamna Elisabeta a trimis o cunună de flori de ștejar tăiate în bronz, să se așeze pe mormântul celui d'întâiu Român omorât de dușman. Acest Florea a început șirul cel așa de lung al morților căzuți pentru neatârnamea țării noastre. Și pentru multă vreme îi va rămânea numele cioplit în piatra de pe mormânt alături cu numele Doamnei, căci scris e pe canună; «Doamna Elisabeta, sergentului Florea Blejan, mort pentru patrie.»

Spitalul înființat de Doamna, lângă palatul dela Cotroceni, a fost de povesté. Cei care au avut norocul să fie îngrijiți la spitalul acesta, dacă mai trăiesc își vor aduce aminte de el în toate zilele vieței lor. Așezarea și starea lor în spital nu se

poate arată cu vorbe, iar Doamna le eră mamă, într'adevăr mamă, cum n'ar fi așteptat nici dela mamele lor.

Măncarea li-se da din bucătăria palatului; aceleași mâncări, cari se pregăteau pentru Doamna și pentru curte, erau și ale răniților. Iar îngrijitorii spitalului aveau porunca să aducă răniților ori-și ce-ar pofti să mănânce și să bea, de ar fi fost oricât de anevoios și de scump ceiace doriau.

Doamna stătea cât eră ziua printre răniți, iar cu Ea alături multe doamne din București, care îngrijeau de răniți și când eră vr'unul greu bolnav și se luptă cu moartea, Inșă-și Doamna veghiă noaptele pe rând cu doamnele celelalte la capul bolnavului.

Doamna aducea singură doftoriile răniților și le turnă în linguriță, le potrivea lămâia și romul în ceai, îi îndemna să mănânce când nu voiau, iar când sosiau scrisori deacasă, Ea se așeză pe scaun în fața câte unui bolnav și-i citea scrisoarea. Iar dacă voiă rănitul să răspundă la scrisoare, Doamna aducea o mescioară lângă pat, iuă hârtie și condei și scria mamelor și taților; rănitul spunea din gură ce avea de spus cui scria, iar Doamna așternea pe hârtie vorbele flăcăului. Și sta Doamna cu condeiul gata, până ce să se gândească rănitul ce să mai zică în scrisoare, și el iarăși spunea, și Ea scria iarăși. Și când el nu se pricepea cum să zică mai bine, îl învăța Doamna și așa se sfătuiau amândoi cum să scrie.

Doamna alergă și pela alte spitale din București.

Și o cunoștea toți răniții și bolnavii, și o iubeau, căci pentru toți eră de o potrivă de bună și de milostivă. Un flăcău dintr'un spital nu voiă de loc să ia doftoriile, fiind amare de tot, iar el cam îndărătnic. O zi întreagă s'au trudit doctorii ca să-l înduplece, și de geaba. Mai spre seară veni la spital Doamna. «Auzi, vine Doamna, îi zise îndărătnicului un îngrijitor «o să te certe că nu ei doftoriile.» Bolnavul se înălță în pat, cu multă grabă, și zise: «Ia, dă-mi într'o linguriță doctoria», și o bău iute-iute. «Să nu-i spui nimic! că am să o bea de acu.»

Nu de cearta Ei se temeau bolnavii, că Ea nici nu știa cum să-i certe, ci de supărarea Ei. Atâta bine le făcă și cu atâta iubire de mamă se purtă cu ei, încât teama cea mai mare a lor eră să nu O supere.

Când s'apropiă de patul lor și-i întrebă cu ochii plini de lacrimi și cu nespusă blândețe a vorbelor, dacă li-e mai bine și ce le lipsește, atunci bieților noștri flăcăi li se umplea gura de plâns și-I mulțumiau și-I sărutau mâinele și iarăși li mulțumeau. Iar unii, cei fără mame, plângeau cu hohote.

Numai odată, o singură dată s'a întâmplat, că la patul unui bolnav n'a voit Doamna să meargă vr'o trei zile dearândul, și se fereă de el. Eră un bolnav pe moarte; se dusesse de bună-voe în război și aveă numai mamă, bătrână și săracă, iar el singurul ei fiu. Simția băiatul că moare, și plângea într'una de jalea măsei. Și când a venit Doamna la patul lui, i-a spus de mă-sa și a început să plângă iarăși. Iar Doamna a stat ce a stat, îmbărbătându-l, dar de-odată a năpusit-o plânsul de se scuturau hainele pe Ea. Iar el văzând-o plângând, a început să plângă și mai tare, ca în pierzarea minții.

Eră și Ea mamă; avusese o fetiță, pe Domnița Maria, iar Dumnezeu n'a voit să I-o lase ca să se bucure de ea. Și și-a adus Doamna aminte de copilul ei cel mort—și n'aveă pe alții — și s'a gândit la potrivirea dintre Ea și biata mamă a flăcăului, și nu Și'a putut stăpâni durerea.

Și n'a mai mers pe la patul bolnavului, ca să nu deă cu plânsul Ei pricină de plâns flăcăului și să-i facă rău amărându-i puținele zile câte le mai aveă. Trei zile l'a ocolit, căci a patra zi muri flăcăul. Atunci, însăși Doamna a scris mă-sei o scrisoare și atrimis un ajutor pe câte zile amărîte o fi mai trăit.

Celor însănătoșiți, când eșiau din spital, Ea le da bani și de cheltuală pe drum și ca să ducă părinților acasă. Aceștia plângeau ca niște copii, când plecau despărțindu-se de «Mama lor», iar acasă aveau ce povesti cu săptămânile despre Doamna Elisabeta, despre bunătatea inimei Ei. Iar mamele cele îngrijate, cari își știau băeții departe în țară străină luptându-se ori zăcând în luptă cu moartea, bine-cuvântau pe femeia care a fost mamă copiilor lor și plângeau și cereau milă cerului asupra Doamnei «care le-a mântuit copiii de moarte.»

TRĂDARE DE PATRIE.

*Nu-i iertat niciodată să ridici
armele împotriva patriei!*

Conetabilul. Nu-i oare bietul Bayard. pe care-l văd la tulpina acestui copac, întins pe iarbă și străpuns de suliți? Doamne, el e! Vai, cât îl plâng! Iată, doi viteji cari periră astăzi de armele noastre, Vandenesse și el. Acești doi, pentru curajul lor, au fost podoaba Franciei. Eu simt că inima mi-e și acum alipită de patria lor... Dar să merg mai aproape, să-i vorbesc. Ah, bietule Bayard, cu ce durere te văd în starea aceasta!

Bayard. Tot cu atâta durere te văd și eu pe d-ta.

Conetabilul. Înțeleg bine, că tu ești mahnit văzându-te acum în mâinile mele. Dar eu nu voesc să te tratez ca pe unul prins; te voiu păzi ca pe un prieten drag și voiu purta grijă de vindecarea ta ca de-a unni frate bun. De aceea nu trebuie să-ți fie ciudă că mă vezi.

Bayard. Ei, Doamne! Crezi că nu trebuie să-mi fie ciudă când mă simt îndatorat către cel mai nepotolit dușman al țării mele? Nu captivitatea îmi face mie grijă, nici rana. Eu mor. Intr'o zi o să mă scape moartea din mâinile voastre.

Conetabilul. Nu vorbi așa! Eu trag nădejdea, că vom reuși să te vindecăm.

Bayard. Nu de asta e vorba. Eu sunt mulțumit să mor.

Conetabilul. Ce-i cu tine? Poate că nu te poți liniști că ai fost biruit și c'ai fost prins de mine? Dar asta nu e vina ta, așa e soarta războiului. Gloria ta e bine stabilită printr'atâtea fapte mari. Imperialii nu vor putea uita niciodată vitejeasca ta apărare împotriva lor la Mézières.

Bayard. Asta n'o știu, dar știu că eu nu voiu putea uita niciodată că d-ta ești acel viteaz. Conetabil, acel prinț din sângele cel mai nobil de pe lume, acel bărbat care se trudește a sfâșia cu propriile-i mâini patria și regatul strămoșilor săi.

Conetabilul. Ce? Bayard, eu te laud, și tu mă osândești? Eu te plâng, și tu mă insulti?

Bayard. Nu d-ta să mă plângi pe mine ; mai cu dreptul e să te plâng eu pe d-ta. Eu ies din lume fără pată: eu m'am jertfit pentru datoria mea și mor pentru regele meu, pentru țara mea, stimat de inimizii Franciei și plâns de toți Francezii adevărați. Dar d-ta ?—

Conetabilul. Iar eu, eu am biruit pe un dușman. care m'a ultragiat. Și mi-am luat răzbunare. Il alung din Milan și fac să simtă cu durere întreaga Francie, cât de nefericită a fost că m'a pierdut și că m'a făcut să mă supăr pe ea. Și pentru asta să fiu eu vrednic de plâns ?

Bayard. Pentru asta. Totdeauna e vrednic de plâns cel ce lucrează împotriva datoriilor sale. De-o mie de ori mai bine să mori pentru patrie, decât să te lupți împotriva ei. O, ce groaznică glorie, să nimicești propria ta țară !

Conetabilul. Dar țara mea a fost ingrată cu mine, după atâtea servicii ce i-am adus. Regele mi-a făcut o nedreptate mare, despuindu-mă de bunurile mele. Mi-a luat până și servitorii ce-i aveam. Și, ca să-mi scap viața, am fost silit să-mi iau lumea în cap. Ce vrei tu să fi făcut în aceste împrejurări ?

Bayard. Să fi suferit în liniște tot felul de nenorociri și să nu fi rușinat Francia și renumele familiei voastre. Dacă prigo-nirile regelui au fost prea nesuferite, puteai să te îndepărtezi în pace. Eră mai bine să fi fost sărac, necunoscut, de nici un folos pe lume, decât să ridici armele împotriva țării. Re-numele ce-l ai, ar fi rămas nepătat, chiar și în cea mai mare sărăcie și în cel mai ticălos exil.

Conetabilul. Dar tocmai de-aceia am ridicat armele, ca să n'ajung în sărăcie și în exil. Am voit să simtă regele și să se căiască odată, că s'a purtat așa de rău cu mine.

Bayard. Puteai să-l faci s'o simtă asta și printr'o răbdare la toate încercările, căci răbdarea pentru un viteaz nu e mai puțină virtute decât curajul.

Conetabilul. Dar vrednic este el, regele, care s'a purtat așa de nedrept cu mine, vrednic este să fiu așa de răbdător pentru dânsul și să i-le trec toate cu vederea ?

Bayard. Dacă n'a fost vrednic regele, a fost vrednică Fran-cia întreagă ! A fost vrednică însăși demnitatea coroanei, din-

tre a cărei moștenitori ești și d-ta unul. Trebuie să cruți Fran-
cia, pentru că într'o zi poți deveni regele ei.

Conetabilul. Așa e. Imi pare rău. Dar nu știi tu că și ini-
mile cele mai nobile n'au putere să se împotrivescă mâniei
și urei?

Bayard. Ba o știu bine. Dar adevăratul curaj stă tocmai
în împotrivire. Dacă-ți recunoști vina, silește-te s'o îndreptezi.
Eu acum mor; și bine știu că fericirea d-tale e mai vrednică
de plâns decât suferințele mele. Când împăratul nu vă va mai
înșelă, când însuși el ți-ar da de soție pe soră-sa și ar împărți
pe din două Franția cu d-ta, el tot nu va putea spăla pata,
ce-ți desonorează viața. Conetabilul de Bourbon un răzvrătit!
Ce rușine! Ascultă pe Bayard, care moare așa cum a trăit și
care n'a încetat de a spune adevărul.

EXERCITII CORPORALE.

Toate le-am înțeles, îmi zise tânărul meu prieten, una însă
tot n'o pot înțelege. Mi-ai spus că exercițiile corporale sunt
o datorie patriotică. Eu nu pricep, ce are a face patriotismul
cu gimnastica?

— Vom descurca-o și pe aceasta. Dar spune-mi întâi, care
e scopul exercițiilor corporale?

— E simplu de tot. Ele ne întăresc corpul, ne face puternici.

— Da, ne întăresc muschii, ne dau tărie. Dar vezi că nu
acesta este adevăratul scop al exercițiilor fizice. Tu te gân-
dești poate numai la cei ce se deprind a ridica greutatea, la
acei oameni cu muschii puternici, pe cari ti admiri prin circuri,
cari au o uriașă putere în brațe, în ceafă, în dinți. Aceștia
sunt atleți și nu formarea de atleți este scopul cel mare al
exercițiilor fizice. Tu ai citit că în Sparta tinerii erau obici-
nuiți, fii chiar fii de regi, să doarmă pe pământul gol, să um-
ble iarna cu haine subțiri de vară, iar vara pe călduri mari
cu haine groase de iarnă, să mănânce numai pâine neagră cu
apă, să sufere a fi bătuți cu vergi. Toate acestea erau exer-

eiții fizice și le făceau în interesul lor și al patriei. Acum știi tu, care eră scopul acestor fel de exerciții?

— Da, înțeleg. Iși întăreau trupul spre a putea răbdă foamea, setea, căldura și frigul.

— Negreșit. Aceste exerciții ne oțlesc corpul, spre a-l face rezistent oboselilor, lipsurilor și durerilor. Omul gingaș, crescut numai în puf și neatins nici de vânt, nici de soare e ursit să piară în lupta cea grea a vieții alături de omul, care știe a răbdă și care are toate armele de luptă pentru existență. Un Spartan, crescut așa, nu va fi expus să se îmbolnăvească la cea dintâi ploaie ce-l udă, nu va țipă că moare la cea mai mică durere ce-o simte, nu va fi chinuit de desnădejde, când va fi silit să rabde o zi ori două de foame. Dar aceste exerciții nu oțlesc numai trupul, ci și voința, adecă sufletul. Cel ce rabdă de bunăvoie bătaia cu vergile spre a învăța să biruiască durerea, acela își oțlește voința așa că nu-l sperie nici bătaia, nici rănilile în războiu, nici moartea. El are curaj nebun de a înfruntă primejdiile, oricare ar fi ele; căci de obicei frica de dureri și de lipsuri trupești e marele rău, care oprește pe om de a fi întreprinzător. Iar Spartanul n'are această frică. De ce Spartanii erau vestiți de viteji în lupte? De ce 300 ai lui Leonida îndrăznesc să ție calea zecilor de mii ai lui Xerxe?

— Știu acum, știu!

— Așa dar, scopul exercițiilor fizice nu este numai întărirea corpului, ci mai ales oțelirea lui și a sufletului. Dar tot n'am isprăvit. Mai e și al treilea scop. Ce crezi tu, de ce oina voastră, a tinerilor, e un prețios exercițiu fizic?

— Cred că din cauza mișcărilor ce le facem, mai ales a fugirii.

Pentru multe-multe. Odată am stat să privesc jocul oinei și am admirat pe unul, care aruncă mingea așa de bine, în cât totdeauna nimeriă. Avea o îndemânare de-a lovi la țintă, vrednică de laudă. Avea, cum se zice, preciziunea ochiului și a mâinii. Iar, a ști aruncă, și mai ales a ști nimeri ținta, fie pe loc, fie mișcătoare, e o dibăcie de mare preț. Altă dată însă am admirat pe altul, care știă să se ferească de-a fi

lovit cu sprintenie de pisică. Se lăsa în jos, ca să-i treacă mingea p^{er} deasupra; săria, ca să fugă mingea pe sub el; se plec^{ea} în dreapta în stânga, par'că ar fi fost un corp elastic. Cel dintăiu avea dibăcie, acesta agilitate.

— Atunci, scopul exercițiilor fizice este și acesta, că ne face dibaci și sprinteni. In joc le înțeleg, dar la ce ne e bună sprintenia în viață ?

— Cel mai mare erou al Elinilor a fost Achile, pe care poeții nu-l numesc altfel decât «cel sprinten de picioare». Și a fost cel mai mare erou, pentru sprintenia lui; nimeni nu știa să sară din carul de luptă mai repede jos, nici de jos mai repede în car, când era amenințat; nimeni nu goni^{ea} mai iute pe câmp dușmanul ca să-l străpungă cu sulifa, decât el, și nimeni nu scăp^{ea} cu fuga mai iute, de câteori era gonit.

Astăzi în războaie nu se întâmplă așa !

— Dar se întâmplă lupte în de-avalma, cum e la asalturi, cum a fost la Grivița, piept la piept, cum a fost prin satul Smârdan. Aci dibăcia și sprintenia te ajută. Ești greoiu și neîndemânatic, tu, cel puternic ca un taur, nu te poți urc^{ea} repede pe scări, nu poți sări peste șanțuri, peste parapete și atunci cel slab trupește, dar sprinten, îți ia înainte. Dă dușmanul cu sabia să te străpungă, să te taie; o săritură sprintenă la o parte, o repede lăsare în jos îți mântuește viața. Dar ce e nevoie de multe exemple. Voi de multeori vă luați la trântă și tu știi destul de bine, că nu biruește numai cel tare, ci foare des cel sprinten. Unul cu mișcări greoaie e inferior celui cu mișcări iuți.

— Acum înțeleg și aceasta.

— Te urmărește pe câmp un nebun cu cuțitul în mână. Poți scăp^{ea} cu fuga. Dar iată un șanț adânc și nu prea larg în cale. Acum dacă știi sări, ești scăpat; dacă nu, te ajunge nebunul și te omoară. Poți să fii cât de puternic, căci nebunul dă orbește și poți fi cât de oțelit cu trupul, aceasta nu te va mântui. Tot în acest cas, tu în fugă dai de un cal ce paște. Singura scăpare ți-ar fi fuga călare, dar nu ești sprinten de-a încăleca repede și orice clipă de zăbavă e primejdioasă. Ori în fugă dai de un râu mare; dacă știi înotă, vei fi scăpat. Toate aceste primejdii pot fi lucruri zilnice într'un războiu.

Înțelegi deci, de ce preț sânt acele dibăcii, pe care le numim scrimă, călărie, inotat. Iată dar că anumite exerciții fizice îți dau dibăcii, care sunt mijloace de mântuire a vieții în primejdie. Acum să ne întoarcem la nedumerirea ta: ce au toate acestea a face cu patriotismul și de ce e datorie patriotică să facem execuții fizice?

— Nu mai sânt nedumerit. Exercițiile fizice ne întăresc întâiu de toate corpul și sănătatea și România, patria noastră, vrea să aibă oameni voinici și sănătoși. Cu cât vom fi mai sănătoși cu toții, cu atât va fi nevoie de mai puține spitale și cu atâta vom fi mai în stare de-a munci și de-a-ne bucura de viață. Și e așa de frumos să știi că zice lumea: România e o țară de oameni voinici și sănătoși. Cine se îngrijește să fie sănătos și puternic prin exerciții fizice, spre binele său o face și, fiecare fiind un fiu al patriei, o face aceasta și spre întărirea patriei.

— Frumos și cuminte vorbești, tinere-al meu prieten. Să trăim, sănătoși și puternici, pentru patrie. Iar când patria e amenințată, tot sănătoși puternici s'o știm apăra. Mă duce acum gândul la războiul nostru din urmă și văd toate câte ți le-am spus, ca într'o icoană. Marșuri lungi cu zilele, lipsă de apă de băut și lipsă de mâncare, batalioane dormind pe pământ gol și pe zăpadă, sentinele stând în șanțuri cu apă până la genuchi, de multe ori nesomn câte două și trei nopți de-arândul, tot gata de marș ori de luptă. Neștiință, oboseală și privațiune. Și iată și luptă. Acum să fii gata de asalt, Române, ai să sari șanțuri ca s'ajungi la dușmani, să te urci pe râpi, să te-agăți de stânci, să te sui pe scări și să sari peste parapete. Fii sprinten, oșteanule-al țării, dă sprinten cu sabia și sprinten te ferește! Iar dacă ajungi piept la piept, fii voinic în brațe și strânge-ți dușmanul până-l vei omorâ; ai putere în baioneta ce străpunge, în patul puștii care lovește; căci ce folos e dacă isbești fără putere! Sau ai putere în pumni și, dacă te prind dușmanii, să fii voinic să le scapi din mâni, voinic ca să-ți aperi un prieten, ori să-ți duci în spate la ambulanță pe-un rănit drag, pe care n'ai vrea să moară!

— Toate acestea sânt urmări ale voiniciei trupești, ale oște-

lirii corpului și ale sprinteniei! Iar acestea le câștigăm prin exerciții fizice! Da, da, acum înțeleg pe deplin, că e o datorie patriotică să facem exerciții fizice. Voi spune la toată lumea acest adevăr, ca să-l știm cu toții și să-l urmăm pentru binele sfinteii noastre patrii!

RESPECTUL DATORIT OSTAȘULUI

Tu, acel ce nu ești încă soldat, tinere cetățean, de ce îți se pare ție că soldatul simplu nu merită nici un respect? Mai ales dacă-l știi fiu de țăran, de ce te uiți la el ca și când ar fi vrednic de disprețul tău, întru atât nu-l bagi în seamă? Intâiu de toate el e cetățeanul aceleași patrii ca și tine și are dreptul să fie iubit de frații săi, pentrucă frați sunteți și fii ai mamei comune, ai patriei noastre.

Dar afară de asta, nu te gândești că la vârsta legiuită ai să fii și tu chemat să ții locul lui, ai să fii și tu soldat și cum îl nesocotești tu astăzi pe el, așa te vor nesocoti mâne alții pe tine? Eu nu mă îndoesc, că tu, la timpul tău, vei fi mândru că ești ostașul țării și nu vei suferi să te aibă în dispreț nimeni și vei dori ca toți să te respecte.

Da, să te respecteze! Pentrucă tu ai jurat pe steagul țării și în numele Regelui nostru, ai jurat supunere neclintită oricărei voințe a patriei noastre. Sufletul tău e de-acum al celor ce conduc destinele țării, voința ta e de-acum topită și făcută una cu singura voință, cea a-tot-stăpânitoare, a poporului întreg și soarta ta de-acum nu mai este a ta, ci închinată cu totul patriei. Tu ești apărătorul tronului și el se sprijinește pe credința ta; ești apărătorul steagului și, câtă vreme tu vei fi sub steag, țara se simte veghiată și fără frică, pentrucă tu și toți cei ca tine sânt apărătorii țării. Cine nu te cinstește pe tine, nu cinstește oastea, nu cinstește tronul și drapelul, nu cinstește patria și e un hulitor al neamului său!

Să te respecteze! Pentrucă tu ți-ai lăsat părinții și frații, ți-ai lăsat satul și-ai renunțat la libertatea ta și la voința ta, ca să dispue țara de tine, cum va crede că-i mai bine pentru

ea! Tu nu mai ești al tău, ci cu totul al țării. Și ți-ai luat răspundere mare: s'o aperi cu credință, să-i înalți prestigiul ei, s'o taci să fie respectată de dușmani și să-i dai putere, onoare și mărire în fața lumii. Tu știi, că în timp de război, ca santinelă poți aduce perirea unei oști întregi, dacă părăsind ori trădând postul tău dai dușmanilor puțința de-a surprinde pe-ai tăi. Cel ce are atâta răspundere, trebuie să fie mândru de onoarea, ce i se dă și de nețârmurita încredere, ce-o au șefii săi într'însul. Respect soldatului, pentru că el, unul singur el, poate abate prin credința sa primejdii neînchipuit de mari, ce pot veni peste sfânta țară a părinților săi.

Să te respecte! Pentru că, în vreme ce toți cetățenii neostași ai țării își văd în liniște de treburile lor, plugarul la plug și fiecare la ale sale, tu oștene, veghezi pentru toți ca să aibă siguranța vieții, a muncii și-a proprietății lor! Tu păzești în năuntru țara de rău-făcători și la graniți de dușmanii de-afară. Să te respecte pentru că toți cetățenii, care se bucură de liniște știindu-te pe tine cu arma în mână, cer dela tine cea mai mare jertfă, ce se poate cere dela un om în lumea aceasta: sacrificiul vieții! Tu pentru ei trăești și pentru ei mori, iar devotamentul tău pentru țară merită respectul tuturor!

Respectează deci, tinere cetățean, pe ostașii țării, oricare le-ar fi rangul, pentru că toți au jurat pe acelaș steag, toți au aceleași sfinte datorii și-și servesc patria cu aceeași nestrămutată credință! Iar tu, oștene, fii mândru de tine, că ai o întreită onoare: să fii purtătorul steagului, în care ni se închipuesc toate năzuințele naționale și idealul nostru ca neam; apoi că ești apărătorul tronului și a tuturor fiilor acestei patrii și în urmă că ai sfinta misiune de a-ți jertfi viața pentru binele tuturor!

VOINȚA DE A BIRUI

Intr'adevăr e vrednic de ținut apururi aminte ca exemplu de îndărătnicie vitejească fapta mai presus de orice laudă a acelui Cinegiros în lupta dela Salamis. Pe când corăbiile înspăimântate ale Perșilor se întorceau acasă în fugă, Cinegi-

ros apucă un vas persian cu mâna dreaptă să-l ție pe loc. Săbiile Persienilor îi tae mâna, el apucă atunci vasul cu mâna cealaltă și, când cei din vas îi tae și mâna aceasta, îndărătnicul viteaz apucă vasul cu dinții și nu-l lasă până la moarte.

Stăruitor om în vitejeasca sa mânia! Din istoria neamului nostru eu n'aș putea numi un nume de viteaz, pe care să-l pot pune alături cu acest Cinegir. Doamne, nu pentru că n'ar fi avut neamul românesc viteji, cari să fi făptuit un act de eroism tot așa de vrednic ca acesta, dar pentru că ai noștri istorici din vremile trecute ne-au lăsat însemnate în cărțile lor așa de puține lucruri, spuse și acestea în fugă și pe scurt. Vitejiile, ca să fie cunoscute lumii, trebuie scrise și pe ale noastre viteji n'a fost cine să le scrie așa cu deamănuntul, cum și le-au scris pe ale lor Grecii și Romanii.

Dar eu unul, cu mâna pe inimă mărturisesc, că dacă e vorba de stăruință vitejească, fapta acestui Cinegir nu-mi pare mai vrednică de pomenire decât cea săvârșită de soldații noștri, când au cucerit Grivița. După ce au fost respinși cu multă moarte de om, ei s'au repezit a doua oară asupra redutei. Bătuți a doua oară, lăsând șanțurile pline de sânge românesc, ei, îndărătnici în dorința lor de a birui, au dat al treilea asalt. Și iarăși au fost bătuți. Toate lucrurile bune sunt trei, zice o vorbă veche, și trei încercări au făcut aici Romanii, cari, neizbutind, le da învățătura să nu mai stăruiască. Oricine știe judecă și cumpăni faptele, vede că acești îndărătnici luptători au făcut destul și prea mult ca să fie socotiți de adevărați viteji și deci oricine i-ar fi văzut cu mulțumire, că ei se opresc acum și nu mai încearcă zadarnic ceea ce trei încercări a dovedit că e cu neputință. Așa povățuește mintea, dar inima îndurerată a acestor viteji le vorbiă altfel. Ei își adună din nou risipitele șiruri și obositele puteri și de astă dată în spaima și uimirea tuturor ei s'aruncă a patra oară asupra redutei. Acești oameni ori sunt nebuni, ori sufletele lor sunt mistuite de o nepotolită dorință de a birui! Aceasta a fost vestita «goană în gura morții» care a stârnit admirarea străinilor și care a făcut pe Don Carlos, care a vă-

zut-o, să strige plin de entusiasm pentru vitejii noștri! «Asta întrece toate marginele!»

Fapta lui Cinegir e mai izbitoare, nu prin mărimea ei, ci fiindcă e individuală, și apoi e surprinzătoare prin noutatea mijloacelor ce le întrebunțează eroul și prin puterea de a ne ațâța fantazia. Dar dacă în locul unei trupe întregi, cum a fost la Grivița, am pune un singur om, adică am lua faptul ca un act individual și nu al unei mulțimi, întru cât e mai de admirat atunci Cinegir dela Salamis decât vânătorul dela Grivița. Da, nobilă stăruință și la acela, dar și la acesta; Sentimentul vitejiei într'amândoi și într'amândoi patriotică înflăcărare a voinții de a birui. Sublimă și de a pururi înălțătoare virtute ostășească e această dorință de a birui și într'adevăr, pentru sufletele mari ea este suprema putere care hotărăște faptele. Din ea pornește și curajul și îndrăzneala și abnegațiunea și disprețul morții, și negreșit ea a fost care a făcut pe soldații noștri să plece din nou spre redută strigându-și spre îmbărbătare: *Ar fi o rușine să n'o biruim.* Da, când voința de a birui e pornită din iubirea de vitejie și are ca scop binele patriei, atunci n'a vorbit nimeni pe lume mai adevărat decât vânătorii noștri, că e rușine să nu biruești!

C U R A J U L

Aproape de cazarmă, mai mulți soldați stăteau de vorbă. Trecând pe lângă ei și auzind că-și povestesc felurite întâmplări despre oamenii, cari au dovedit curaj, m'am oprit să-i ascult. Unul spunea că un flăcău din satul lor a avut curajul să treacă noaptea prin cimitir; altul, că el a văzut pe-un om care, făcând o prinsoare, a stat în calea unui taur, care avea năravul să împungă și l-a prins de coarne. M'am amestecat în vorbă cu ei.

— Nici unul nici altul n'au fost oameni cu adevărat curajoși, am zis eu.

Adevăratul curaj îl arată cineva numai când se află în fața unei primejdii și numai când fapta ce-o face e spre binele cuiva. Cel ce-a trecut prin cimitir, n'a făcut faptă de curaj, pentru că nu erà nici o primejdie în fața lui. N'a fost om cu credințe deșarte, ca acei ce se tem de năluci și de strigoi, atâta tot; deci fapta lui nu e curaj. Iar cel de al doilea, cel cu taurul, a stat, ce e dreptul, în fața unei primejdii, dar pentru binele cui și spre-a-cui folos își puneà în primejdie viața? Fapta lui nu e de om cu curaj, ci de om nebun.

— Dar D-ta ai face ce-au făcut aceștia? Ași vreà să te văz!

— Ce a făcut cel dintâiu așa face, cum ar face-o orice om cuminte și cu neturburat sufletul de superstițiuni. Ce erà să i-se întâmple în cimitir? Să-l tragă morții în morminte, sau ce? Dar ce-a făcut celălalt, n'ași face, cum n'ași face-o nici voi, căci este, precum am spus, o nebunie.

— Dar atunci care e omul curagios?

— Eu zic așa: dacă în fața taurului ar fi fost un copil bunăoară, spre care s'ar fi repezit taurul să-l omoare și dacă flăcăul, pe care-l lauzi, ar fi sărit în drumul taurului cu gândul să scape pe-acel copil; atunci negreșit ar fi fost o faptă de adevărat curaj, vrednică de laudă.

— Apoi nu e tot una?

— Firește că nu, spuseiu eu, căci în cazul acesta din urmă flăcăul și-a pus viața în primejdie spre folosul și binele copilului. Una e să te miri de-un lucru, și alta e să-l afli vrednic de laudă. Și eu mă mir de acel om, că, fără nici o trebuință, s'a dus în coarnele taurului; dar mă mir ca de un nebun, care și-ar bǎgà mâna în foc, ori ar sări din turnul bisericii, fără să aibă nici o nevoe să facă asta.

Ei au tăcut. Iar eu am vorbit mai departe.

— Așa e, dragii mei. Voi sunteți soldați și poate să vie o vreme, să stați în fața dușmanului în războiu. Acolo în fața morții, voi trebuie, pe lângă multe — multe vrednicii, să dovediți și curaj. Războaiele, negreșit, le câștigă mai ales înțelepciunea comandantului și mulțimea numărului, dar le câștigă de mult ori și curajul soldaților. Dar altfel de curaj, nu ca al flăcăului, care trece prin cimitir biruind primejdii închipuite, nici ca al ce-

luilalt, care își pune piep'ul fără nici un folos în fața taurului. Dar să vă mai întreb una. Un copil de 2—3 ani se apropie de un cal care azvârlă din picioare. Ziceți voi că acest copil are curaj și vă mirați de tăria lui de suflet?

— Nu. La el nu e curaj, e nepricepere.

— Copilul nu-și dă seama de primejdie, deci fapta lui nu e act de curaj. Dar un om beat, care ajungând la un râu umflat de ploi, se desbracă și dă să treacă râul înotând? E fapta lui act de curaj?

— Nu e. Să îneacă, bietul! E beat și nu știe ce face.

— Va să zică nici el nu-și dă seama de primejdie. Dar doi oameni, când se bat și în furia lor s'aruncă orbește unul în cuțitul celuilalt, fac ei vitejie, adecă acte de curaj? Negreșit că nu. Ei nu-și dau seama de ce fac, ca și cel nebun ori beat și nu simt durerea, mușcăturile și primejdiile, în care intră. Înțelegeți voi deci ce e curajul, dacă toate faptele făcute în neștire nu sunt acte de curaj?

— Eu înțeleg. Acte de curaj sunt numai acele, pe cari le facem cu bună știință, cu priceperea primejdiei.

— Asta e. Să faci *cu știință* ceiace faci. Să stai, când ești în războiu, gata și cu tărie de inimă a înfruntă toate nenorocirile și toate chipurile, în care se poate apropia moartea de tine; să mergi înainte sub o ploaie de gloanțe, să stai nemîșcat ca de piatră, când îți șueră plumbii pe de-asupra capului, și aștepți fără să-ți pierzi cumpătul cel mai cumplit atac de cavalerie; iată adevăratul curaj, pe care te poți bizui totdeauna. Nu aceia au curaj, cari se infierbântă lesne, sar orbește înainte plini de bucurie și se frământă de geaba cu obrazii aprinși de mânie. Aceștia de obicei sunt zăpăciți și, pe cât de iute sar înainte, tot pe atâta de repede se fac mici deodată și se tupilează ori o rup la fugă înapoi. Nu; curajul e liniștit, așteaptă în liniște primejdia și merge cu sânge rece spre ea. Curajul e cumpăt și voință: «De-ar crăpă pământul, eu stau aici și nu mă mișc! De-ar cădea cerul în capul meu, eu vreau să merg înainte!» Așa zice adevăratul curaj și nu-și pierde liniștea și bunul cumpăt, ci-și dă silința să nu se lase înpăimântat. Ștefan cel Mare, când eră să înceapă vr-o luptă,

tremură pe cal încât abia putea să ție frâul și erà galben ca de o cumplită spaimă. Ce credeți, că asta erà la el lipsă de curaj? Toată lumea îl știa c'a fost viteazul vitejilor. Și de marele general al Romei, Iuliu Cesar, să știe că tremură în luptă ca un fricos; iar de un vestit comandant al francezilor, Turenne, în tot timpul luptei tremură din tot trupul—cum fac de altfel cei mai mulți viteji când intră în foc—și-și zicea singur: «tu tremuri, căzătură, tremuri!» dar își ducea tremuratu-i trup ori și unde voiă să fie și ori unde voiă să meargă.

— Și câștigă războaiele ?

— Pe toate, ca și Ștefan cel Mare ! Poți să tremuri, ce-i cu asta? Om ești și, când vezi moartea cu ochii, te înfiozezi și tremuri. Dar tremurând, tu *vrei* să biruești, te silești să fii mai tare decât trupul tău, ai știința de ce e pe lângă tine și nu te ferești ca ticălosul. La un atac pornește o companie în pas gimnastic. Toți sunt înfierbântați și o pornesc înainte, unul singur tremură și merge par'că mai încet; de odată es dușmanii, focul lor se iuțește. Toți cei înfierbântați, rămân ca trăzniți, unii s'ascund, alți fug îndărăt, singur cel care tremură, stă pe loc și ochește liniștit și nu vreă să s'ascundă, nu vreă să fugă îndărăt, stă singur ca un zid. Acum care e curajosul dintre aceștia ?

— Așa cum o aduci d-ta, curajosul erà cel ce tremură și stă ca împietrit.

— Da. Mai bine ar fi tremurat toți ca el și ar fi mers înainte. Ei n'au avut tăria de inger, cumpătul, liniștea, mai pe sus de toate voința de a înfruntă moartea. Așa, dragii mei, curajul e o voință, o stăruință cu știre de-a înfruntă răul, primejdiile, moartea. Când vrei, poți face toate. A răspuns bine soldatul la începutul luptei: «tremur, căpitane, dar nu de frică!» dar mai bine a răspuns altul: «mi-e frică, nu mi-e rușine să o spui, dar vreau să biruim, căpitane!» Când ție mai tare voința decât frica, atunci ești oștean pe care se poate increde căpitanul tău. Ți se bate inima de stă să-ți rupă pieptul, stomacul ți-e lihnit de foame, ești ud până la piele, prin cap îți trec toate grozăviile morții: uite colo un

loc bun, nu te vede nimeni că te-ai ascuns, ca să scapi de moarte. Nu, tu vrei să fii mai tare decât toate acestea și mergi înainte! A înaintă hotărît în ordine, cu toate că vin ghiulele dușmanului, ăsta e curaj și dovedește dușmanului că tu ai puterea voinții, că vrei s'ajungi la el, de-ar face orice-ar face, și cu asta îl faci să-și piarză siguranța, să se înspăimânte. Și cu cât înaintezi mai cu voință, cu atât el se tulbură, se neliniștește și fuge.

DOMNITORUL CAROL ȘI «VIRTUTEA MILITARA»

Iubitul nostru Rege între multele decorațiuni scumpe ale statelor străine și ale țării noastre, poartă cu drag și modesta cruce a medaliei «Virtutea Militară», care se dă ostașilor noștri pentru răsplătirea actelor de curaj pe câmpul de luptă. Ea i s'a dat pentru frumosul exemplu de tărie de inger și devitejască nepăsare de pericol în clipa când pe colina dela Calafat, El, în bătaia ghiulelelor turcești, a ridicat chipiul și a strigat: «Acesta e cântecul ce-mi place mie!» Generalul Cernat, pe atunci ministru de războiu, a făcut consiliului de miniștri următorul referat, prin care cerea pentru Domnitor „Virtutea militară.»

„Am avut onoarea a întovărăși pe Măria Sa Domnitorul la inspecțiunea trupelor din Calafat. Un simțimânt de mândrie națională îmi impune datoria de a vă face cunoscut că exemplul de adevărat curaj militar, ce Suveranul nostru a dat trupelor ce-l înconjurau, a fost așa de admirat, încât sunt încredințat că de secolii armata română n'a fost electrizată de un entuziasm mai înflăcărat. Mărețul exemplu al Suveranului nostru de a-și expune viața în mijlocul bateriilor din Calafat, cari răspundeau sub comanda Sa la un foc din cele mai vii ale bateriilor turcești, este nu numai un fapt din cele mai frumoase de curaj, dar și o dovadă de devotamentul Său cel mai desăvârșit pentru România, care l-a încredințat destinele sale. În numele Armatei deci, am onoarea a vă propune ca

guvernul să roage pe Măria Sa ca, în calitatea Sa de întâiul oștean, în amintirea acelei zile neuitate, în care armata a admirat curajul și devotamentul Său, și ca un semn de iubirea și sollicitudinea Sa pentru armată, să binevoiască a primi și a purta pe piept medalia «Virtutea militară».

L O I A L I T A T E

Pe timpul Regelui Carol I, Anglia a fost mult turburată de un războiu civil. O parte dintre nobili se ridicaseră împotriva Regelui. Oștile regale și acele ale nobililor nu încetau de a se lovi dușmănește, iar biruitoarii se purtau fără nici o milă cu cei învinși.

După mai multe lupte nefericite, oastea rămasă credincioasă regelui se închise în forfăreața Colchester, iar trupele dușmane în frunte cu Lordul Farfaix s'adunaseră toate pe lângă această cetate. Cu toate atacurile înverșunate ale nobililor, cu toată lipsa de hrană, oastea Regelui, comandată de Lord Capel a apărât cu vitejie cetatea.

Farfaix, arzând de dorința de a ocupa cetatea și mai ales de a trage pe Capel în partidul dușman regelui, și văzând că lordul Capel — unul dintre cei mai virtuoși și mai iluștri oameni ai acestei epoci — e hotărît să apere până la moarte cetatea, a născocit un mijloc ticălos spre a birui pe dușmanul său.

Unicul fiu al lui Capel, un tânăr de 16 ani, studiă într'un colegiu din Londra. Farfaix a adus pe ascuns în tabără la el pe acest copil, apoi chieamă pe Capel la o întrevvedere într'o anumită zi.

Lordul Capel veni. Generalii se întâlniră într'un cort pus la aceeași depărtare de cetate ca și de tabăra nobililor. Farfaix îi propuse lui Capel să predea cetatea și să se înstrăineze de rege, iar în schimb nobilii îi promit cele mai înalte dignități în stat și strălucite recompense. Aceste propuneri au fost respinse cu indignare de Capel. Ca om loial și plin

de onoare, el a arătat lui Farfaix statornica sa hotărâre de a rămâne credincios regelui până la moarte și, sculându-se de pe scaun și ne mai vrând să mai stea nici o clipă de vorbă, voi să plece. Dar Farfaix, îl opri și-i zise cu mânie :

— Așteaptă ! nu ți-am spus totul. Fiindcă văd că cu vorba nu te pot convinge, am s'aduc pe cineva, care va avea asupra Domniei-Tale mai multă putere, decât mine.

El dete un semn și soldații aduseră în cort pe fiul lui Capel. Un soldat ținea pumnalul sclipitor cu vârful lipit de pieptul gol al băiatului.

— Cum a ajuns fiul meu aici, întrebă Capel revoltat de atâta mișelie?

— Asta nu e nevoie s'o explicăm acum, răspunse Farfaix. Te mai întreb încă odată: vrei să predai cetatea. Răspunsul, ce vei da, va hotărî de viața ori de moartea, acestui copil.

Și tatăl și fiul au tăcut. Atunci Farfaix privind cu răutate spre tânăr, îi zise :

— Vorbește tinere ! Indeamnă pe tată-tău să-mi dea cetatea, că de nu mi-o dă, jur că am să te ucid aici sub ochii lui !

Tatăl și fiul nu se văzuseră de vre-o doi ani și acum se priviau cu durere și cu iubire, și doriau să se strângă în brațe ; dar soldații lui Farfaix îi opriră.

— Barbarule ! strigă Capel. Ce ți-a făcut copilul acesta ? Și ce ai cu el ? Și cu ce drept îi ameninți viața ?

— Liniștește-te, tată, zise copilul. Omul acesta nu va putea nici odată să scoată din mine vr'un cuvânt, care s'ar împotrivi cu sentimentele tale și cu ale mele. Să mă omoare, dacă vrea și voiu muri vesel și demn de tatăl meu.

Farfaix tremură de mânie.

— Fiul meu, zise Capel, tu știi cât de mult te iubesc. Dar m'ași dezonoră și pe mine și pe tine, dacă aș trădă pe Dumnezeu, pe rege și jurământul ce i l'am făcut. Viața ta e în mâinile acestui om și n'ai de ce te plânge, dacă tu într'o vârstă așa de fragedă, ai frumoasa ocazie de a muri pentru patrie și regele tău ! Adio, pentru totdeauna !

Și îndureratul tată, mai aruncând o privire spre fiul său, ieși repede, încăleacă și se întoarse în cetate.

Tuturor, câți au fost de față la scena aceasta, li se umplură ochii de lacrimi.

— Nu, generale, nu! a strigat un ofițer al lui Farfaix, nu-l vei ucide, căci toată Anglia te va blestemă! Farfaix, înspăimântat de blestemele țării, nu l'a ucis; dar l'a ținut prins în tabără, până când a cucerit cetatea și atunci l-a trimis la mamă-sa.

P R U D E N Ț A

Bunicul meu făcuse din cei șapte copii ai lui toți atâția bărbați vrednici, cari îi semănau. Trei dintr'aceștia erau însurați și părinți de familie. Trăiau destul de fericiți și de bine, când iată că Franția fu atacată de toate părțile. Bunicul atunci zise filor:

«Iată, dragii mei, vremea când trebuie să v'arătați vrednicia. Patria înainte de toate; și iată o atacată. Trebuie s'o apărăm. Ni se cere să pornim de bună voie la frontiere, acei ce putem porni. Voi luați fiecare câte-o pușcă și plecați. Cât timp va ține războiul, voi îngriji eu, după putință, de casele voastre și de copii. Nu vor merge toate strună, negreșit; dar după războiu veți mai pune la loc, ce s'a pierdut în lipsa voastră. Acum plecați!»

Și iată șapte frați plecând într'aceeași zi la oaste. Acest fapt a emoționat adânc satele de prinprejur.

Între acești șapte frați eră și tatăl-meu, care eră însurat. Eu eram de doi ani pe vremea aceia. Și el e, tată-meu, despre care vă vorbesc acum.

Tata, până atunci, nu avusese în viața lui o pușcă în mâni. Astfel, sosit la regiment, el se găsi așa de stângaci și, cu toată vârsta lui, cu mult mai neîndemânatec decât un recrut. Alături de soldații cei vechi el eră ca un copil pe lângă oamenii mari. Eră și el, ca și ei, pătruns de datoria sfântă, și eră conștient că trebuie să moară la postul său. Conștiință. aveă, dar îi lipsea experiența. Și atunci, știți ce a făcut?

Stă mereu de vorbă și întreabă pe cei mai vechi, nu pe toți, ci numai pe cei ce erau mai cu osebite vrednici și cari cunoșteau mai bine datoriile soldatului. Se ținea pretutindeni după unul Marguet, sergent vechiu, care, ori de câte ori se potrivea, îi repetă vorbele: «Ori-care bun cetățean al țării e în stare să moară cu drag pentru patrie; dar adevăratul soldat trebuie să moară numai, când aduce vr'un folos».

Tatăl meu era om deștept și știu și puțină carte și așa, dorind mereu să se deprindă cu ale ostășiei, ajunsese cu vremea caporal și apoi sergent. Ca sergent însă dădea de alte datorii mai mari și acum era și mai strimtorat în lipsa lui de experiență, decum era mai înainte ca soldat simplu. Dar luă într'una sfat dela Marguet și, când nu-l putea întâlni, își zicea singur în sine-și: «Cum ar face-o asta Marguet, dac'ar fi în locul meu?».

Intr'o zi, fiind în recunoaștere cu oamenii săi, tata zări un mic corp de cavalerie, care crezându-se, se vede, departe de oastea noastră, se odihni fără a-și fi luat nici o măsură de pază. Caii, fără șele, pășteau liniștiți; iar călăreții dormiau prin iarbă, pe când oficerul lor stând pe un buștean își fumă țigara fără nici o grijă.

«I-am prins!» acesta a fost cel dintâiu gând al tatei.

Ocaziunea era ispititoare. Prinzând, printr'o întâmplare așa de lesnicioasă, acest mic corp de cavalerie, tată-meu ar fi putut să-și atragă atențiunea șefilor lui, să fie decorat ori înaintat în grad, știu și eu!

Dar de-odată îi dădea prin gând: «Ce ar face Marguet în locul meu?»

Această întrebare simplă îi readuse tot sângele rece și-și răspunse el singur sie-și: «Marguet și-ar da seamă că el e trimis numai să recunoască inamicul, nu să-l și atace; că acest mic corp de cavalerie poate nu e departe de-o trupă cu mult mai puternică și că o împotrivire oricât de puțină a călăreților poate aduce o pierdere de oameni; că focurile de pușcă pot atrage atențiunea vrășmașului și să-i descopere prezența armatei franceze. Marguet negreșit n'ar ataca și prin urmare nu voi ataca nici eu!»

Câțiva soldați au murmurat, când tată-meu le-a dat ordin

să se retragă. Dar când tata a făcut raport colonelului, acesta l-a lăudat și i-a spus că s'a purtat ca un om cu capul la locul lui, și că un atac nehibzuit ar fi putut să zădărnicească toate planurile generalului comandant.

Tata s'a dus să se întâlnească apoi cu Marguet și i-a spus toate. Iar Marguet i-a zis scurt: «Vino să te îmbrățișez! Tu ești om în toată puterea cuvântului! Tu vei ști, la vreme, să mori cu folos!»

IMPLINIREA DATORIEI

În vremea unei lupte pe sub dealurile Rahovei, un colonel, care cârmuia lupta, avea mare zor să trineată o poruncă unor companii, care se băteau într'altă parte.

El a trimis un călăraș. Acesta trebuind să treacă pe loc deschis sub focul plumburilor turcești, nu putea scăpa de moarte. L-a văzut însuși colonelul, cum a căzut mort de pe cal. Iar calul a apucat câmpii speriat de zgomot.

Colonelul a trimis alt călăraș. Acestuia îi împușcă Turcii calul și bietul om rănit și el la frunte a căzut sub cal.

Trimețând pe al treilea călăraș, colonelul îi zise: «Fă ce știi, dar să duci porunca! E nevoie mare și ne potopesc Turcii, dacă nu dăm de știre companiilor, ce trebuie să facă.»

Călărașul a dat pinteni calului și a plecat. Când a ajuns în bătaia pușcilor turcești, el a descălicat, a dat calului drumul și s'a întins pe pământ. Ai noștri s'au uitat după el, cum se târă furișindu-se mereu, cum așteptă să treacă peste el unda de plumbi, — căci Turcii îl luaseră la ochi — și cum săriă deodată aruncându-se după alt adăpost, cum se făcea broască de după răzoare. În urmă l-au pierdut din vedere.

După vre-o două ceasuri, când își pierduseră cu toții nădejdea să-l mai vadă, iată-l că sosește. Se târăse în coate și în genuchi atâta drum, în cât i-se rupsesse mantaua și tunica și-i curgea sânge din coate și din genuchi. Iar când a ajuns la colonel, a căzut jos și n'a putut să vorbească de oboseală

și a arătat numai cu mâna spre cingătoarea brâului, unde avea ascunsă hârtia, pe care i-o dase ca răspuns un căpitan.

Asta va să zică credință și împlinire a datoriei.

Pe pieptul unui asemenea om stau așa de frumos crucile Virtuții militare. Nu știm, care e numele acestui călăraș, căci vrednic este să-l știe toată suflarea românească și să-l pomenim în toate zilele vieții noastre.

Nu e nimic așa de frumos pe lume ca ținerea credinței și anai vrednic nu e nimic decât împlinirea datoriei tale. Iar călărașul acesta să ne fie pildă tuturor.

DEVOTAMENTUL SOLDAȚILOR PENTRU COMANDANT

Sunt în istoria popoarelor nenumărate exemple de devotamentul soldaților pentru steagul și comandantul lor. Începând cu acea grozavă luptă, pe care o descriu poeții greci că s'a încins deasupra cadavrului lui Ahile, când s'a făcut o învâlmășală nebună între Troienii, cari voiau să iea cu ei ca trofeu trupul lui Ahile, și Grecii cari nu-l lăsau și știau că apasă „pe cel mai iubit mort al lor“; dela această luptă și până în zilele noastre toată isoria războaielor e plină de pilde de acest fel. Cât de admirabilă e fapta soldaților lui Cezar, când văzându-l odată inconjurat de dușmani, săriră împrejurul lui și-i făcură cu scuturile puse unul lângă altul scut și deasupra capului și pe de lături și rămaseră descoperiți în ploaia de săgeți și de sulii, ca un zid pe lângă el!

În istoria războaielor noastre din veacurile de mărire găsim frumoese pagini de devotament a soldaților către Domnul lor. Numai cu buna cunoaștere a locurilor, pe unde aveau să se bată și cu statornica lor vitejie, n'ar fi putut să ție Domnii noștri piept atâta vreme mulțimii de dușmani. Dar au avut cu ei cea mai tare armă, devotamentul ostașilor, care știau că se bat pentru țară și pentru Domn. Iar într'asta tot Ștefan cel Mare a fost cel mai fericit al nostru Voevod, care s'a putut mai mult sprijini în războaie pe devotamentul și cre-

dința arcașilor săi. În disciplina și devotamentul oștilor stă puterea comandanților celor ce știu «cu puțini să bată pe mulți!»

Devotamentul nu e decât o nețărmuită iubire, și cu atât e mai frumos, cu cât e mai conștient, nu orb din supunere oarbă, ci pornit din limpedea știință că binele patriei e binele tuturor și că patria pune în mâna Domnului, — ori în războiu în mâna comandantului — toate destinele sale. Cine e devotat patriei, e devotat steagului ei. Și nu numai în războiu și în primejdii se poate arăta devotamentul; el e o iubire, și iubirea o puți arăta ori și când. Scriu istoricii romani că la moartea lui Fabiu Maxim, pe care l-au iubit așa de mult, au dat dovadă de adevărată iubire pentru el. Statul, fiind stors de bani din cauza războaielor cu Punii, n'a putut să facă înmormântarea acestui vestit general pe cheltuiata sa. Atunci ostașii, căci Fabiu a murit sărac, au hotărât să-și dea solda lor și să îngroape cu a lor cheltuială pe Fabiu. Și pe lângă ei s'au asociat și cetățenii și atunci s'a văzut cum venia soldat și cetățean s'aducă paraua sa — fiindcă s'a hotărât că fiecare om s'aducă nu sume mari, ci toți deopotrivă și anume câte o pară, moneda cea mai mică în Roma. Așa voia toții, să-l îngroape ca pe un tată al patriei. Și așa Fabiu avu și mort onoarea și iubirea vrednică de glorioasa lui viață.

COMANDANTUL ÎN LUPTĂ

Marele cartier al comandantului suprem se află de obicei pe o colină, departe în spatele frontului. Numai el și câțiva oficeri stau în față, ca să nu atragă atențiunea dușmanului. Ceilalți oficeri ai suitei stau de o parte și, pe cât se poate, ascunși. Intr'un cort, ori sub un copac, stă întinsă pe o masă harta locului de luptă. Ace cu gămăliile colorate arată pozițiunile feluritelor trupe. Comandantul cu ochianul la ochi urmărește mersul luptei. Un ofițer al statului major primește mereu știrile, ce sosesc de pe câmp de colo și de colo, le

rezolvă ori le aduce la cunoștința șefului suprem. Dacă e nevoie de un ordin important, șeful se duce la ofițerii din suită, aceștia scot carnetul de notițe și scriu ordinul. Fiecare apoi repetează din gură ordinul, incalcă și pleacă însoțit de o ordonanță să ducă ordinul la cuvenitul loc.

Tot așa se petrec lucrurile și cu comandantul unui corp de armată, sau al unei divizii, când el conduce o luptă. El stă cu ochianul în mână pe un loc mai înalt, de unde are vederea deschisă peste câmpul luptei. În jurul său ofițerii statului major, Adjutanții vin și pleacă. Linia de luptă se întinde departe, vr'o câțiva kilometri; el nu vede decât o parte mică dintr'această linie și nici pe aceasta nu o vede deslușit, căci pulbera, fumul ierbei de pușcă, păduri, sate, coline, îi împiedică priveliștea generală. Gânditor, el privește când în zarea largă, când pe hartă. El nu vede cu ochii tot câmpul luptei, dar în sufletul său, cu ochii interni, el vede împede cum se desfășoară întreaga luptă, pe un spațiu mare, cu toate primejdiile ei, cu toate întâmplările și schimbările ei: o urmărește cu sufletul, o simte, o pătrunde și știe că de sfârșitul acestei lupte atârnă soarta a mii și mii de oameni, ba poate viitorul armatei lui, a patriei întregi!

De toate părțile îl năvălesc cele mai felurite știri, cari se bat cap în cap; tăria, poziția și intențiunile dușmanului nu se cunosc încă deslușit, și totuși el trebuie să le prevadă, ca să nu fie surprins de dușman, el trebuie să ia măsuri energice, hotărâte și la timp. Se întâmplă tocmai ceiace nu credea că are să se întâmple, el ia aceasta la cunoștință cu o nelincită prezență de spirit și știe să îndrepteze lucrul, să-l abată, să-l încrucișeze. Dar iată că în ciuda tuturor chibzuelilor făcute, dușmanul stă pe loc și se ține tare. Comandantul dă alte ordine, dar puterile lui scad mereu: el pierde unul după altul toate mijloacele de ajutor, de pretutindeni îi sosesc stăruitoare cereri de trupe și de întăriri și aici și dincolo, el nu le are și nu știe cum să le împartă ca să fie mai bine, dar dă tot ce crede că îi mai este în putință să dea și-și ține fără șovăire pe lângă sine rezervele. Cererile de ajutor se îngrămădesc, știrile vin tot mai nelămurite, adjutanții abia

sosesc și dau goană îndărăt în fuga calului. El trebuie să știe toate, cine a plecat, unde a plecat, cum a plecat, și pentru ce; cum stă lupta colo și colo și dincoace, câte trupe se luptă, câte au pornit la luptă și câte mai are. Capul îi este împărțit într'o mie de părți și n'are vreme nici de gândit, nici de chibzuit, și totuși trebuie să-și păstreze liniștea și să dea ordinele cu o raceală, ca și când ar spune 'un Tatăl Nostru; dar de altă parte cu fierbințeala grabei, care n'așteaptă nici o clipă de întârziere, și toate cu căldura care trebuie să re-deștepte curajul scăzut al luptătorilor, cu absolută incredere chiar și atunci când știe că totul e pierdut.

El cu oastea lui e un trup comun; el, capul care conduce; oastea, mâinile și picioarele care lucrează. Coprins de friguri, cutremurat de toate, în el numai voința și mintea decide orice hotărîre. Stăpânindu-se pe sine, stăpânește masele. Adânc mișcat în suflet el trebuie să fie neclintit ca stânca. Vede mizeria războiului, vede morți și însângerați vătându-se, vede perind regimente întregi, i se aduce vestea morții unicului său fiu, aude tunurile dușmane cum îl lovesc în coaste, pe lângă el cad ghiulele și bombe; dar el stă rece și nepăsător, fără să-și piardă încrederea în sine și într'ai săi, își chibzuește mereu puterile și nu-și schimbă hotărîrile luate. E un vârtej de păreri și de sfaturi împrejurul lui, un vârtej de fapte, cari se succed repezi și amețitoare, și el trebuie să fie cu mintea limpede și mereu pătruns de marea răspundere ce o are și în fața lumii și în fața lui Dumnezeu și a lui însuși, că a lucrat corect și cinstit, și că și-a îndeplinit slujba fără șovăire pentru binele țării și al patriei sale.

DEVOTAMENTUL DOMNITORULUI CAROL PENTRU SOLDAȚI.

Soldatul rănit are nevoie de mângâere, cel slab de incurajare, iar cel vrednic așteaptă laudă.

Domnitorul a avut nu numai o deosebită dragoste să mângâie

pe răniți, dar mai ales și-a făcut obiceiul, pe timpul războiului, să meargă pe fiecare zi prin spitale să vadă răniții.

Iși iubiă flăcăii, I-se sfâșia inima văzându-i perind, fără să le poată ajuta. Și nu numai de Români, ei și de Ruși și chiar de Turci purtă grijă tot deopotrivă.

În spitalele noastre, de pe lângă Plevna, Turcii răniți aveau tot aceeași îngrijire ca și Românii, mai ales că noi suntem din fire mai îngăduitori și mai buni cu sufletul și apoi voiam să arătăm lumii că nu suntem sălbateci, cum se străduiau dușmanii să ne scoată nume. Multe rele ne-au spus Turcii după războiu, bârfindu-ne ca toți dușmanii biruiți, dar asta una ne-au lăsat-o curată ca soarele: că ne-am purtat cu ei mai bine de cât au fost ei vrednici.

După fie-care luptă, Domnitorul alergă la spitale, fie ziua, fie noapte, pe vreme bună ori pe viscol, ca să vadă cu ochii cum sunt îngrijiți oștenii. Și erau vrednici de milă și de iubire bieții noștri băieți, că se băteau cu inimă. Ar fi fost vrednici să-i purtăm pe palme și să-i culcăm în sân, pe timpul războiului, dar nu eră cu puțință.

Se duceă pe la paturi, întrebă pe răniți ce dureri au, îi mângâia, le puneă decorațiuni pe piept și rugă pe doctori să aibă în părintească pază pe răniți. Iar oștenilor le creștea inima, văzând cum Domnul țării le pipăia rana, le desmerdă fruntea ca o mamă copiilor ei și Insu-și le aduceă paharul cu ceaiu, și Insu-și gustă dintăiu din ceaiu cu lingurița și apoi îl dă flăcăului.

Când vedeă pe vr'unul într'un pat prea tare, porunciă să i se aducă paie; aduceă El însuși câte o plapomă și înveliă pe câte unul, le ajută să se ridice și să-și pue iarăși capul pe pernă. Și când mai pe la început, răniții se siliau să se ridice în pat, văzând pe Domnitor intrând, — că nu voiau, bieții, să stea culcați în fața Lui. — El îi opriă zicându-le: «Nu te ridică, dragul meu, când sunteți sănătoși. Mă ajutați voi pe Mine, iar acum trebuie să v'ajut Eu pe voi!».

Cu astfel de Domn nu eră lucru de minune că mergeau băieții la războiu ca la nuntă, cum zice Peneș Curcanul. Iar ce aveau oștenii pe inimă a spus-o așa de frumos un puieu de do-

robanț din Putna. Pe acest dorobanț l-a întrebat doctorul glumind: «Ia spune, prietene, e bun om Domnul Carol?» Iar dorobanțul, dând din cap: «Bun dom'le doctor! Să-L ție Dumnezeu! Pentru un om ca El nu-ți pare rău că trăești, dar nu-ți pare rău nici că mori!»

JERTFIRE DE SINE PENTRU PATRIE.

În istoricul regimentului românesc No. 64 din Transilvania găsim un exemplu înălțător de virtuți militare. La 1866 în războiul Austriei cu Prusia, acest regiment făcea parte din oastea ce se luptă pe câmpiile Boemiei. La Königsraetz armata austriacilor trebui să se retragă bătută. Acum, un locotenent povestește el însuși următorul episod de pe timpul retragerii.

Dușmanul, văzând corpul nostru în retragere grăbită, se îmbărbătează și nu întârzie să trimită cavaleria în urmărirea noastră. Dragonii prusieni se ivesc de odată pe mai multe puncte și în mare număr. Îndată ce o zări, infanteria noastră stete pe loc, formând careuri pe unde a putut. Cum venia cavaleria în goana cea mare, mi se părea că vine o vijelie, care mătură de pe fața pământului, tot ce-i sta în cale. A privi cavaleria în asemenea momente e lucru nespus de frumos, dar într'acelaș timp cumplit de înspăimântător. Din clipă în clipă te aștepți să fie înaintea ta, să te spulbere, să te mistue, să te asvârle ca pe o minge, când dai cu piciorul în ea.

Avântul ei însă a fost zădărnicit de puternicele ziduri ale flăcăilor noștri, cari cu ochii nemișcați stăteau ca de piatră înfruntând perirea. Văzând acestea, cavaleria se mulțumește în mare parte numai cu demonstrațiuni. Execută însă un atac cu toată vehemența asupra unui singur punct, asupra unei divizii din batalionul nostru al treilea, ori fiindcă acest careu i se părea mai slab — precum și eră într'adevăr, căci aveă numai trei jumătăți de companie — ori fiindcă îi eră

mai în cale și mai aproape. Cred însă că acest atac așa de vehement și-a avut cauza mai ales în vitejia comandantului. Eră un colonel. L-am văzut venind în fruntea dragonilor, ca un duh al nimicirii, întruntând ploaia de plumbi, ce se descărcău asupra lor din toate părțile.

În goana cailor dragonii lui trec cu ușurință peste un obstacol din cale, un drum de câmp scobit în forma unei alpii între două maluri înalte cam de un metru, grele de scoborit și de urcat, vin repezi ca grindina și se isbesc de careu.

Neputându-l sparge, îl impresoară de toate părțile. Colonelul vede eroica rezistență a noastră și, spre a-și ajunge scopul, nu zăbovește să facă sacrificiul cel mare al unui om : să se jertfească pe sine-și. El dă pinteni calului și sare peste vârful baionetelor în mijlocul careului. Voinicii noștri nu-și pierd capul nici la această îndrăzneală, ci repede se despart într'alte două careuri. Un soldat din compania mea, având pușca încărcată, trage un plumb în capul colonelului, iar alții sar și-i străpung calul cu baionetele. Amândoi, cal și călăreț, cad jos ; călărețul moare, fără să scoată o vorbă, calul până să moară a mai dat din picioare în dreapta și stânga vre-o câteva secunde. Cavaleria, văzându-și comandantul mort, a sunat de odată în retragere și a pornit îndărăte în galop, lăsându-și morții și răniții pe loc. Ai noștri din careu au urmărit-o cu salve de pușcă, până au pierdut-o din vedere.

Noi am fi putut face mulți prizonieri, dacă am fi cules pe toți câți căzuseră cu caii în retragere. Între aceștia, nu departe de careu, se află și un căpitan comandant de escadron, căzut foarte rău, având un picior prins sub cal. Românii noștri, cu firea lor milostivă, au încercat să scape pe bietul căpitan din jalnica lui poziție ; dar calul asvârlind mereu din picioare și timpul fiindu-le scurt, ei au trebuit să plece cu grabă înainte, neputând îndeplini acest fapt uman.

Din amândouă părțile, și cavaleria și infanteria s'au purtat într'acest atac cu un eroism vrednic de laudă. Eu am admirat tăria de suflet a flăcăilor mei, cari acum întâia oară văzuseră un atac de cavalerie. Dar fapta colonelului prusian, de a se sacrifica pe sine ca să dea o biruință trupei sale, m'a umplut

de o nețărmurită admirație. Aici și noi și trupa condusă de el, avurăm înaintea ochilor unul dintre cele mai mari și mai frumoase exemple de virtute militară. Din hârtiile ce le-am găsit la el, am știut că se numia Heninchen, colonel și comandant al regimentului al doilea de dragoni din Brandenburg, pe care-l conduse la atac cu atâta bravură cu vre-o ²câteva minute înainte.

ABNEGAȚIUNE

DOI GENERALI CA SIMPLI SOLDAȚI

Vestitul mareșal francez Vauban, iscusit în atacuri și în apărare de cetăți, atâta foc avea de a-și servi patria, încât odată a cerut să fie trimis în războiu ca soldat simplu. Eră pe vremea când o oaste franceză, comandată de un general, ținea asediat Turinul fără de nici un succes. Vauban atunci singur ceru voie generalului să servească în oastea lui în calitate de voluntar, ca soldat simplu. Generalul nu l-a primit, poate de teamă ca nu cumva «voluntarul», prin sfaturile lui cumiși și prin vaza ce-o avea, să dea la o parte pe general și să-i scurteze gloria, că el ar fi cucerit Turinul. Regele, văzând că asediul nu înaintează, vorbi despre asta cu Vauban odată, iar acesta din nou se offeri să meargă să conducă lucrările, stând sub ordinele generalului. Regele îi zise:

Nu se poate. D-Ta ești mareșal și nu te gândești că e sub demnitatea Domniei Tale să stai sub poruncile unui inferior?»

Atunci Vanban:

«Maestate demnitatea mea e să servesc patria! Ce-are a face sub ale cui porunci! Dacă bastonul meu de mareșal e o piedică, intrând pe câmpul de luptă am să-l las la poartă.»

Vauban avea atâta patriotism, în cât să servească el, mareșalul, ca simplu soldat, dar nu i s'a dat ocaziune. Avem însă în istorie un exemplu cum un general, în iubirea lui de patrie, a servit ca soldat de rând. E gloriosul Epaminonda. După o luptă

glorioasă el, calomniat de dușmanii săi în fața poporului, fu șters de pe lista generalilor și, ca să-l ruineze și mai mult, îl trimiseră ca simplu soldat în războiul din Tesalia. Acest mare bărbat primi, fără să cârtească, decretul și plecă în luptă ca soldat de rând. Se încingé o luptă mare, comandantul își pierde capul, oastea Tebanilor începé să se retragă în neorânduială. Atunci Epaminonda adună soldații pe lângă sine, iar aceștia încep să-l strige pe nume și să-i ceară să se puie în fruntea trupelor. Toți îl strigă, toți îl cer și jură să moară sub ordinele lui. În stârșit, proclamat de ostași ca general al lor, el primește comanda, adună șirurile, le duce în luptă și câștigă o biruință complectă. După luptă intră iarăși între rânduri, în compania lui, ca soldat simplu. Și ca soldat simplu a intrat în sunetul muzicelor cu oastea biruitoare în Atena.

Cu adevărat la acest genial comandant nu știi ce s'admiri mai mult: modestia ori patriotismul!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RASPALTA VREDNICIEI OSTĂȘEȘTI

Pe oștenii vrednici, Domnitorul i-a avut totdeauna în mare cinste.

Imi aduc aminte de o întâmplare, care arată și cum e soldatul Român și cum e inima Domnitorului.

Intr'o zi stă Domnitorul într'o baterie la Calafat. De-odată se pornesc Turcii cu obuzurile și un obuz trânti la pământ pe un tunar, umplându-l de noroi. Nu-i făcuse de altfel nici un rău. El a sărit repede în picioare și, văzând că Domnitorul se uită drept la el și parcă încrunțat, i se părû că-l muștră pentru mantaua plină de noroiu. Domnitorul se uită însă cu spaimă și cu milă, să vadă dacă l-a rănit obuzul.

«O curăț numai decât» zise flăcăul și începû să dea cu mâinele pe mantă; și cu toate că veniau plumbii șuerând, el stă în calea lor și nu se gândiă să se ferească, ci numai să-și curețe mantaua. Și eră speriat și cu inima sărită, nu de obuz, ci de muștrarea Domnitorului.

Iar Domnitorul l-a bătut pe umăr și l-a lăudat cu multe vorbe frumoase, spunându-i că trebuie să se gândească mai întâiu la viață, nu la manta și la supărarea Domnitorului, dar că se bucură că are astfel de oșteni.

Înainte de războiul noi aveam o singură medalie «Virtutea militară». Ca neam pe jumătate robit, noi n'aveam voie să instituim semne de acele onorifice, care se numesc decorații sau ordine.

După ce țara s'a rostit neatârnată și s'a smuls de sub stăpânirea turcească, noi ca stăpâni pe capul nostru, am început să ne purtăm ca stăpânii.

Domnitorul a înființat ordinul «Steaua României», cea d'întâiu a noastră ca neam liber, iar soldații cari au primit această decorație, au căpătat și capătă o pensie pe an.

Apoi a mai bătut medalia «Trecerea Dunării», care s'a dat, ca aducere aminte, soldaților cari au trecut în țara turcească și «Apărătorii Independenței, care s'a dat tuturor acelor care au luat parte la lupta pentru Neatârnată.

În sfârșit în anul când țara noastră s'a ridicat la rangul de *Regat*, s'a instituit o nouă decorație numită: «Coroana României.»

Cei mai tineri dintre câți cetesc cartea asta, să bage bine de seamă, câte greutate și câte amaruri au dus bieții noștri flăcăi în războiul, și când vor vede prin sat pe vr'unul mai bătrân, de pe vremea războiului cu medalie pe piept, să-și aducă aminte că medaliile sunt semnul unei mari vrednicii, și de aceea în mare cinste să aibă medalia și pe omul care o poartă și să se uite la el ca la o icoană. Cine i-a dat-o, a știut El bine de ce i-o dă.

E adevărat că medalia e numai o bucățică de aramă ori de argint,—cum zic cei-ce n'o au. Dar și crucea, pe care o sărută milioane de oameni, e numai o bucățică de lemn; și sfântul patrafiir, sub care ne punem capul, e numai o bucățică de pânză. Nu pânza, lemnul, ori arama au preț pentru noi; ele sunt semne sfinte și nelegiuit e omul, care nu le bagă în seamă.

Domnitorul a purtat mare grijă să împartă semne de vrednicie oștenilor Săi și de multe ori însuși El a prins cu acul

medalia pe pieptul câte unuia. Mare laudă pentru aceștia și cu bună dreptate se pot mândri cu medalia, când o pun pe haină în zi de sărbătoare.

Dorobanții moldoveni, cei mai din susul țării, au fost cei d'întâi care s'au apropiat de focul turcesc la Giurgiu și la Oltenița.

Când au plecat spre Calafat, și-au făcut drumul prin București. Aci s'au adunat pe câmpul Cotrocenilor și, când a venit Domnitorul să-i vadă, au eșit din rând toți flăcăii, care au făcut vrednicii, chemați pe nume de căpitanii lor. Iar Domnitorul l-a pus tuturor pe piept «Virtutea militară,» de argint.

Nu știu cum or fi alții, dar pe mine mă mișcă până în fundul sufletului, când văd ori citesc lucruri de acestea. Și când mă gândesc, cum au eșit atunci dorobanții noștri, mândri și voinici în fața Domnitorului și a multor generali, și cum au stat drepti ca bradul și cum a tresărit flăcăul când a auzit strigând «Ion al Stanei!»—iar acel Ion era el— și cum l'a măsurat cu ochii Domnitorul, și cum l'a lăudat în auzul a mii de oameni, și cum mii de oameni i-au chiotit «să trăiască!»—când mă gândesc la acestea toate, îmi vin lacrămile și mă simt așa de vesel, că par'că eu aș fi flăcăul acela.

Frumoasă soartă au avut acești dorobanți și mare zi de bucurie le-a hărăzit Dumnezeu.

Dar și mai mare bucurie a avut, tot în ziua aceea, un biet de tunar moldovean. El era scris pe listă să fie decorat. Nu putuse însă bietul să vie cu ceilalți în rând. Zăcea în spital, lovit de o schijă de obuz. După ce Domnitorul a isprăvit cu cei din câmpie, a zis către generali: «Mai avem un flăcău, în spital. El n'a putut să vie la noi; să mergem noi la el!»

Și Domnitorul, împreună cu Doamna Elisabeta—că era și Ea la paradă—și cu generalii după El, au mers la spital, au intrat în odaia rănitului și apoi însăși Doamna Elisabeta i-a pus pe piept «Virtutea militară» de argint!

Fericită zi de aducere aminte pentru acest flăcău!

SACRIFICIU PENTRU PATRIE

Pe timpul războiului de șapte ani, care a pustiit Germania, un căpitan a fost trimis să caute nutreț. În fruntea escadronului el plecă în locul ce i-a fost spus de comandant. Eră o vale pustie, numai cu tufe. În sfârșit văzù un bordeiu sărac, bătù la ușă și un bătrân eși să vorbească. «Moșule» zise ofițerul «nu știi vr'un câmp de ovăz, ca să aibă oamenii mei de dus hrană pentru cai?» — «Știu» răspunse bătrânul. «Haidеți numai cu mine!» și, fiindu-le călăuză, îi duse prin vale.

După ce au mers vr'un sfert de ceas, găsiră un câmp frumos cu ovăz. «Iată ce ne trebuie» zise căpitanul. «Să mergem puțin mai înainte» vorbi moșul «și vom da de alt câmp și mai frumos!» Ei plecară deci înainte și după o bucată de drum găsiră alt câmp, legară snopii pe cai și încălecând plecară îndărăt.

Dar, căpitanul zise pornind: «Iți mulțumim, moșule. Dar n'a fost nevoie să venim așa departe. Câmpul cel dintâi eră mai bun decât acesta!» Moșul dete din cap, zâmbind cu bunătate. «Se poate, căpitane, să fi fost mai bun, dar acela nu eră al meu!»

Ce frumos exemplu de bunăvoință și de dezinteresare la acest bătrân!

RESPECTUL LEGII ȘI AL AUTORITĂȚII.

Respectul legilor și al autorității face tăria statelor și le dă vază în ochii plini de mirare ai străinilor. Istoria imperiului Roman e plină de exemple vrednice de mirat, din care se vede cât de mult țineau Romanii la majestatea legii și a autorității. Neperitoare exemple, ori unde deschizi cartea istoriei romane; dar din mulțimea lor mie nici unul nu mi-a stors atâta admirare ca purtarea celor doi Fabii.

Intre multele strălucite dovezi de onoare, pe cari le arătară Romanii lui Fabius Maximus, a fost și aceia că alesese pe fiul său consul. După ce primi acesta comanda, într'o zi pe când tocmai da niște instrucțiuni celor ce plecau în războiu, veni tată-său călare și vru să vorbească cu nou alesul consul. Fa-

bius venia cãlare, fie din cauza slãbiciunii sale, cãci erã bãtrãn de 80 de ani, fie cã vrù sã puie la încercare pe fiul-sãu. Pe când își făcea loc printre oameni, cari se retrãgeau cu respect din calea celui mai venerat dintre cetățenii Romei, îi eși înaintea un lictor și-l opri sã mai înainteze. Tânãrul consul, adegã, îl vãzù de departe și trimise pe lictor sã porunceascã bãtrãnului Fabiu sã se dea jos de pe cal și sã vie pe jos, dacã vrea sã vorbeascã cu consulul. Negreșit, respectul autorității cercã astfel, dar se puteã trece cu vederea de data asta, pentru cã Fabiu erã un bãtrãn așã de slab, cã abia se puteã ține pe picioare. Și apoi erã și tata consulului! Dar pe deasupra erã Fabiu, acel Fabiu care erã onorat asemeni Zeilor pentru virtuțile lui eroice și ostășești.

Toți se cutremurã de porunca aceasta și priviau cu murmur spre consul, și cu spaimã spre Fabiu, a cãrui vazã și onoare pãreau rãu zguduite prin faptul acesta. Dar bãtrãnul sãri fãrã preget de pe cal, merse pe cãt putù de iute la fiul-sãu, și îmbrãțișându-l îl sãrutã. «Gãndul tãu și fapta ta sunt de adevãrat Roman» zise el, și tu simți peste ce popor stãpãnești și ce înaltã demnitate ți s'a dat. În felul acesta am adus și noi și strãmoșii noștri Roma la atãta vazã, cã noi i-am pus gloria patriei mai presus decãt pãrinții și copiii noștri.»

Da, mai presus patria! Pentru cã într'adevãr se povestește cã strãbunicul acestui Fabiu, bãrbat care se bucurã de cea mai mare vazã și de cel mai bun renume la Romani și care de cinci ori fusese consul și pentru strãlucitele-i biruințe intrase cu ne mai pomenite triumfuri în Roma, a însoțit în rãzboiu pe fiul sãu, care tocmai erã consul, ca simplu adjutant. Iar când a intrat fiul sãu triumfãtor în Roma în carul tras de patru cai albi, bãtrãnul cel atãt de venerat a venit pe urma carului, cãlare alãturi cu oștenii de rând și — deși stãpãn al fiului sãu, și deși erã cel mai mare dintre Romani atãt dupã fapte cãt și dupã nume—el și-a fãcut o onoare de a se socoti mai prejos decãt legea și decãt cel dintâi dintre magistrați. Dar, de altfel nu acesta e unicul fapt, pentru care fusese admirat acest om.

STĂRUIŢA ŞI DRAGOSTEA DE MUNCA

(MUNCITORUL ORB)

În Armagh, oraş din Irlanda, trăia un orb cu numele William Kennedy, care uimea toată ţara prin dibăcia sa. Fabrica tot felul de instrumente cu coarde, pendule, mobile, lucruri de manufactură şi mai cu seamă cimpoaie minunate. Se minună lumea că un om orb poate face lucruri aşă de complicate. Era o plăcere să asculte cineva povestea mişcătoare a încercărilor şi lucrărilor sale. Iat-o, după cum o spune unul din cei ce l-au ascultat:

«Sunt fiul unui sărman lucrător dintr'un sat la oarecare depărtare de Armagh. Când m'am născut, ochii mei s'au deschis la lumină, dar la vârsta de cinci ani mi-am pierdut vederea. Eram atunci prea tânăr, ca să înţeleg mărimea acestei pierderi; dar am simţit-o imediat prin plictiseala ce m'a cuprins îndată. Până atunci trăisem cu alte fiinţe, cari se asemănau cu mine şi în mijlocul a mii de lucruri, de cari mă interesam; deodată mă găsi singur şi ca într'un pustiu. Cu toate acestea, pe nesimţite, lumea care devenise pustie pentru mine, se repopulă, pe când mai înainte cunoşteam lucrurile prin văz, acum mă obicinui a le cunoaşte prin pipăit şi auz. Cu cât creşteam, simţeam cât de important este pentru mine a perfecţiona mijloacele acestea de a cunoaşte lucrurile. M'am obicinuit să măsur distanţa după sunet şi să găcesc felul obiectelor prin pipăit; dar deprinderile acestea erau pentru mine mai mult o trebuinţă decât o petrecere. Poate că aţi petrecut o noapte fără să puteţi dormi; ştiţi atunci cât de lungă pare vremea şi ce plictiseală simţi în puterea întunericului. Ei bine, închipuiţi-vă o astfel de noapte, dar fără sfârşit... aceasta era viaţa mea! Adevărat că aveam câteva jucării, cu cari puteam să petrec o clipă veselă, dar jocul acesta n'avea rost şi mă lăsam repede de el. De altmintrelea, auziam mereu în jurul meu plângându-mi-se soarta şi pe părinţii mei jeluindu-se de povara, pe care le-a pus-o Dumnezeu în spate. Mila aceasta îmi făcea rău, mă supăra; nu mă put

obicinui cu ideea de a fi vecinic o pricină de durere și de silă pentru părinții mei. Dar eră sigur că eu n'aș fi putut fi folositor la nimic? Nu eră nerecunoștință și lașitate a admite această presupunere de neputință, care trebuia să facă pe părinții mei să sufere? Toate ideile acestea mă preocupau: mă hotărâi să-mi dau toate silințele, ca să scot tot binele cu putință din puterile ce-mi mai rămăseseră. Astfel mă pusei să studiez jucăriile, ce mi-au fost dăruite; le-am desfăcut bucată cu bucată și îndată le cunoscu destul de bine, ca să pot fabrică și eu la fel: aceasta fu o primă industrie. Dobândii siguranța că voința, împintenată de sentimentul datoriei poate face totul. Am voit să îmbrățșez o profesie, care să mă facă independent și învățai muzica. Părinții mei, care îmi văzură sforțările și progresele, mă trimeseră la Armagh, unde învățai să cânt cu vioara. Dar nu mă ținui de studiul acesta; știam că în lume adeseori trebuie să recurgă cineva la mai multe mijloace de existență și eu, mai mult ca oricare altul, trebuia să-mi iau precauțiunile mele.

«Mă folosii deci de întâmplarea, care mă făcuse să stau cu chirie la un tapițer, ca să învăț în momentele mele libere să fac mobile de diferite feluri. Reîntorcându-mă în satul meu, urmai industria aceasta împreună cu cea de scripcar și în scurt timp am câștigat mai mulți bani decât îmi trebuia ca să trăiesc. Dar tatăl meu și mamă-mea pierduseră averea și îmbătrâniseră; curând nu mai avură cu ce să trăiască și a-lergară la ajutorul meu. Ziua aceia a fost cea mai frumoasă din viața mea: eu, sărman băiat orb, care eră să fiu o povară pentru familia mea, ajunsese prin curaj, să fiu sprințul ei! Atunci am înțeles eu că o mare datorie împlinită dă putere și fericire.

«Cu toate acestea, nu mi-am încetinit nici sforțările, nici încercările; am cumpărat câteva cimpoaie irlandeze stricate, cu gândul să le perfecționez. După multă caznă le-am descoperit mecanismul; reușit să fac un cimpoi nou, și în timp de 9 luni am invenție a mea, care a reușit pe deplin.

«În satul, în care locuiam, eră un ceasornicar, care iubiă mult muzica și care doriă s'o învețe. Mi-a propus să-i dau

lecții de cimpoiu; m'am învoit, cu condiție ca și el să mă învețe meșteșugul lui. În chipul acesta ajunsei în stare să-mi susțin familia prin mai multe industrii, pe cari le exercitam rând pe rând și după cum o credeam pe una sau pe alta mai avantajoasă. În timpul acesta avui nenorocirea să pierd și pe tatăl meu; mama îl urmă în curând. Ne voind să mai locuiesc în satul meu, care îmi amintiă această pierdere dureroasă, am venit la Armagh, unde m'am însurat și unde trăiesc de mai mulți ani fericit și ferit de nevoi. Singurul lucru, pe care îl rog acum pe Dumnezeu e sănătatea: căci, cât despre avere, el mi-a dat una ce nu se istovește, hărăzindu-mi stăruința și dragostea de muncă.»

RESPECTUL PROPRIETĂȚII

Carol, conte de Anjou, fratele lui Ludovic cel Sfânt, eră în proces cu un cavaler vasalul său, pentru posesiunea unei moșii. Judecătorii din Anjou hotărând afacerea în favoarea prințului, cavalerul a făcut apel la tribunalul regal. Carol, infuriat, îl băgă în închisoare. Regele fiind înștiințat, chemă îndată pe tânărul principe. «Crezi tu, îi zise el, că ești mai presus de legi fiind că ești fratele meu? Dă drumul numai decât vasalului tău; să vină să-și apere dreptul înaintea judecătorilor regali.»

Carol ascultă; dar cum eră de așteptat, cavalerul nu găsi nici procurori, nici avocați. Ludovic însuși îl asistă. Afacerea fu cercetată în amănunțime; cavalerul fu reintegrat în bunurile sale, iar fratele regelui fu condamnat să plătească cheltuielile.

TOVĂRĂȘIE REA

Un copil, cu numele Jacquot, avusese nenorocirea să piardă pe tatăl său. Eră atunci cam de 14 ani. Dacă tatăl său ar fi trăit, l-ar fi împiedicat să se întovărășească cu oameni răi; dar mamă-sa nu-l putea supraveghea așa de bine.

Ea îl oprise hotărît să se ducă într'o cârciumă, ce se afla la marginea satului. Și avea dreptate ca să-l oprească, fiindcă în cârciuma aceea se aflau băieți răi și servitori stricați.

Intr'o zi Jacquot uitând îndemnurile mamei sale, se apropie de acea cârciumă. Uitându-se în curte, văzù un vizitiu și un rândaș, amândoi cu mult mai în vârstă decât el, jucând rișca pe parale.

Auzi pe rândaș zicând, pe când jucă : «La început nu aveam decât un ban, acum am opt». Și-și sună banii în buzunarul vestei.

Jacquot, care avea în buzunar un ban, pe care i-l dăduse mă-sa, simți o nespusă plăcere să joace și el cu cei doi oameni.

Când să intre în curte, se opri: își aduse aminte că mamă-sa i-a spus să nu se ducă în cârciuma aceea, oprindu-l tot deodată să joace pe bani.

Dar ispita îi fu mai mare decât voința.

Intră în curte și propuse rândașului să joace cu el. Servitorul se învoi; și Jacquot, după ce jucă două ore, câștigă trei bani. Cu banii aceștia își cumpără cireșe și se așeză pe o bancă a cârciumei, ca să le mănânce în liniște. Pe când mănca, auzi pe vizitiu și pe rândaș vorbind împreună. Injurăturile lor scârboase și țipetele lor îl înfricoșară și-i pricinuiră dezgust:— căci nu ajunsese încă băiat stricat.

Dar încetul cu încetul se obicinui cu vorbele și cu purtarea lor și le imită.

Aproape în fiecare zi, în loc să meargă la școală, se ducea în curtea cârciumei, unde stătea ore întregi. În curând ticăloșia nu-l mai înspăimântă; se obicinui să joace în bani, să mințescă, să injure. Seara, spunea mamei sale că fusese la școală, iar a doua zi spunea învățătorului că ajutase pe mamă-sa la muncă.

Spre culmea nenorocirii, se făcù prieten intim cu rândașul, cu care jucase întâiaș dată; acesta eră un om stricat în stare să facă orice rele.

Tot jucând cu el, Jacquot îi rămăsese dator trei franci; pentru dânsul aceasta eră o sumă foarte mare. Rândașul ce-

reă banii, ca să aibă cu ce să se ducă a doua zi la o sărbătoare dintr'un sat vecin, unde nădăjduia să petreacă bine. Voiă să ducă și pe Jacquot; dar trebuiau bani și Jacquot n'areă.

Jacquot îi făgădui să ceară suma asta dela unul din camarazii săi cu numele Henri, un model de cumiuntenie și de bună purtare. Henri munciă în fiecare Joi într'o fabrică; părinții lui nu-i luau banii, pe cari îi câștigă și el îi strângea cu îngrijire ca să cumpere haine surorii sale, când va fi scoasă și ea pentru întâiași dată în lume.

Jacquot ceru deci trei franci lui Henri, care nu voi să-i împrumute, fiind că vedeă foarte bine că o să-i întrebuițeze rău.

Rușinat, Jacquot se întoarse la rândaș. Acesta se înfuriă și-i zise: «Vreau să-mi plătești negreșit; dacă Henri nu voiește să te împrumute cu trei franci, fură-i, fără ca el să știe; trebuie să știi unde-și pune banii. Ia trei piese de câte un franc și poi-măine le vei pune la loc; căci la serbarea asta vom jucă, vom câștiga, sunt sigur.»

Propunerea aceasta îngrozî pe Jacquot: — «Da, fără îndoială, știu unde-și ține Henri banii: într'o oală veche de flori, spartă pe jumătate, în fundul grajdului unde se culcă, foarte aproape de vaca mamei sale; dar nu voiu face ce-mi ceri; ar fi un lucru oribil.»

Rândașul își bătut joc de el și răsede de scrupulele lui. Nenorocitul Jacquot se lăsă în sfârșit convins și se înțeleseră ca să îndeplinească împreună planul acesta rușinos, în noaptea următoare.

Astfel tovărășia rea poate duce la tot felul de crime.

Pe la miezul nopții, Jacquot auzi bătând încet la fereastra sa; eră semnalul înțeles între el și complicele său. Gândul la fapta, pe care se ducea să o săvârșească, îl făcu să tremure. Rămase nemișcat, cu capul ascuns sub învălitoarea patului, până ce auzi o a doua lovitură. Atunci se sculă, se îmbracă și deschise fereastra care eră aproape la înălțimea străzii. Tovărășul lui îi zise cu glas întunecat: — «Ești gata?» El nu răspunse nimic, sări pe fereastră și urmă pe ticălos.

Ajunseră la poarta grajdului; un nor negru ce trecu în fața

lunei îi lăasă într'un întuneric adânc. — «Unde suntem?» zise Jacquot, care căută să-și asigure pașii sprijinindu-se de zid; unde ești? Vorbește! «Intinse mâna. Păcătoșul servitor îi prinse mâna într'a lui. — «Asta-i cu adevărat mâna ta? zise el lui Jacquot; e rece ca ghița».

— Hai să plecăm, zise Jacquot, mai e vreme și altă dată.

— Nu! răspunse celălalt, deschizând poarta. Ai înaintat prea mult ca să te mai poți retrage». Și cu aceste vorbe împinse pe Jacquot în grajd.

Jacquot tremură din tot corpul; el știa foarte bine unde eră oala de flori și cu toate acestea n'o putea găsi. Tremură că o să se deștepte Henri; credea mereu că aude în grajd pași sau glasuri și sângele îi înghețā în vine; în sfârșit, găsi oala și o duse pe dinaintea porții cu toți banii ce se aflā în ea.

În momentul acesta, norul negru depărtându-se, lăasă luna să lumineze în toată strălucirea ei.

«Să fugim repede», zise rândușul zmulgând oala din mâinile tremurătoare ale lui Jacquot.

«Pentru D-zeu!, strigā Jacquot, vrei să iei tot? Nu mi-ai spus că nu vrei să iei decât trei franci și că o să-i punem poimăine negreșit la loc?»

— Taci! răspunse celălalt. Și plecă fără să-și asculte tovarășul, adăogând: «Dacă va trebui să intru într'o zi în pușcărie, apoi nu vreau să intru pentru trei lei.»

La aceste cuvinte, lui Jacquot îi înghețā sângele în vine, iar părul i-se ridicā în vârful capului. Nu mai rostirā o vorbă; Jacquot intrā în oada, pe când complicele său plecă cu banii.

În tot restul nopții, Jacquot suferi cumplit. Îndată ce începea să adoarmă, eră chinuit de visuri spăimântătoare, care îl deșteptau; și, după ce se deșteptā, zgomotul cel mai mic îl făcea să tresară. Abiā cutezā să respire; gândiā că nu se mai face ziuă; dar când se zări de ziuă și pasările începură să cânte el se simți și mai nenorocit.

Eră Duminecă: clopotele vestiau începerea slujbei bisericesti. Toți copiii din sat, îmbrăcați în hainele cele mai frumoase, plini de nevinovăție și de bucurie, ajungeau grămadă la ușa bisericii; și Henri, care eră cel mai cuminte, eră de

asemenea și cel mai vesel. El nu bănuia nenorocirea ce-l lo-
vise, căci sculându-se dimineață nu s'a gândit decât să se roage
lui Dumnezeu, iar nu să se uite la bani.

În mijlocul tuturor acestor copii așa de veseli, Jacquot era
trist și întunecat. Henri se apropie de el zâmbindu-i. Când îl
văzù Jacquot, se îngălbeni ca un mort și fugi repede, ca să-i
evite privirile.

Gândul la crima săvârșită îl tortură; credea că fiecare i-o
poate citi pe față. I se părea că toți ce treceau pe lângă el
ziceau, privind-l: «Iată un hoț!».

Une-ori voia să se ducă la Henri și să-i mărturisească crima,
dar rușinea îl opriă.

Iadată după slujba bisericească, se duse în cârciumă. Aci,
se închise o clipă într'o odăie cu complicele său, care se încercă
îndeșert să-i risipească groaza. Împărțiră banii pe din
două; fiecare băgă partea lui în buzunar și porniră la serbarea
din satul vecin.

În vremea aceasta Henri, după slujba religioasă, se duse
să-și vadă mica lui comoară. Când văzù că a fost furat, fu
cuprins de cea mai adâncă durere. La strigătele și suspinele
lui, alergară tatăl său și mamă-sa; el se aruncă în brațele lor...
«Sunt nenorocit! strigă el, am pierdut tot; mi-au luat banii,
pe care i-am strâns pentru sora mea. Eram așa de mulțumit,
când mă gândeam că i-am câștigat prin munca mea. Nădăj-
duiam să vă fac atâta bucurie și vouă și ei!»

Toți oamenii, care ieșau din biserică se opriră în fața casei
părinților lui Henri. Toată lumea îl întrebă și luă parte la
durerea lui. Numai decât strada se umplù de lume. Il între-
bară din ce constă mica lui comoară. «Vai! zise el, constă din
piese de 50. de bani și de câte 1 fr., pe cari le primeam în
fiecare Joi dela fabrică. Pe rând cum le primeam, mă obici-
nuisem să sap pe ele cu vârful cuțitului un număr. Cea din-
tâiu, pe care am primit-o. avea numărul 1, și astfel mai de-
parte. Erau de toate patruzeci, cari făceau treizeci de franci.»

În momentul ăsta iată că trece o femeie. Eră o lăptăreasă
din cătunul vecin, care trecea prin sat ca să ducă laptele în

oraș; cu mare greutate străbătù prin mulțime și zise părinților lui Henri :

«Nu cum-va vorbiți de piese de 50 bani; cari au fost pierdute sau furate? Tocmai acum am primit una; poartă numărul 3. Uitați-vă : o recunoașteți?»

Vorbind astfel, arată piesa, pe care Henri o recunoscù. Toată lumea strigă și întrebă pe lăptăreasă, cine i-a dat piesa; ea răspunse:

«Indată ce am intrat în sat, am întâlnit pe doi tineri pe cărarea de lângă drum; păreau foarte grăbiți; fugeau așa de repede, încât mi-au răsturnat o găleată plină cu lapte. Am început să strig la ei. Cel mare mi-a răspuns prin injurii; cel mai tânăr a scos repede din buzunar piesa asta și mi-a dat-o; face aproape costul laptelui. Pe urmă au continuat să fugă.»

Toată lumea zise atunci: «li cunoști? Știți pe unde au trecut?»

— Cunosc pe cel mai mare, zise lăptăreasa; poartă vestă roșie, e rândașul cârciumei. Nu cunosc pe celălalt, care e mai tânăr. Amândoi au luat drumul spre satul, unde e azi sărbătoare; dacă aleargă cineva după ei, îi găsește numai decăt.

Nimeni nu se mai îndoiă că tinerii aceștia erau hoții. Oamenii mulțumiră lui Dumnezeu că a făcut ca vinovații să fie descoperiți numai decăt. Opt sau zece tineri o luară la fugă după ei. Toți ceilalți locuitori din sat rămaseră în jurul lui Henri; privirile lor erau îndreptate pe drumul, pe unde porniseră ceilalți în urmărirea hoșilor. În sfârșit, câțiva inși cari porniseră și mai departe de casă, se întoarseră în fugă strigând: «Uite-i! I-au prins!»

Tinerii ajunseră pe rândașul cu vestă roșie, care se zbătea fără nici un folos în mâinile lor; ei aduceau de asemenea și pe Jacquot, care nu se împotriviă de loc și din ochii căruia curgeau șiroaie de lacrimi. Iși trăsese pălăria pe ochi și mergea cu capul plecat. Se auziă că plânge, dar nu-l recunoștea nimeni.

Fu silit să-și dea pălăria în sus; Henri scoase un strigăt de durere, recunoscând pe prietenul său. Jacquot căzù în ge-

nuchi mărturisindu-și crima, cu toate împrejurările, în care s'a făcut.

Toată lumea eră pătrunsă de groază și de milă. «Așa de tânăr și de pe acum așa de vinovat! ziceau oamenii. Nenocitele! ce te-a putut împinge la o astfel de faptă? — Tovărășia rea!»

Toți părinții, cari erau acolo își prinseră băeții de mâini și strângându-i la piept le ziceau: «Lăudat să fie Domnul! că acesta nù-i fiul meu! Ah, copile, vezi unde duce tovărășia cu cei răi!»

În buzunarele vinovaților s'au găsit toți banii, afară de piesa de 50 de bani, pe care o primise lăptăreasa și pe care ea o dăruise lui Henri. Acesta voiă ca Jacquot să fie iertat. «Nu, zise lumea, mai bine să meargă azi într'o casă de corecțiune, decât mai târziu în ocnă.»

Rândașul eră grozav de abătut; el încercă să se dezvinovățească acuzând pe Jacquot și spunea că acesta l-a împins la crimă. Dar nimeni n'a voit să-l creadă.

Mișelul acesta, care mai făcuse isprăvi de felul ăsta, a primit pedeapsa, pe care o merită. Jacquot fu pus într'o casă de corecțiune, unde a stat doi ani de zile. După aceasta s'a întors în sat, s'a purtat bine și a meritat să ajungă iarăși prietenul lui Henri.

BUNATATEA DE INIMĂ

Despre bunătatea de inimă a mitropolitului Veniamin știa toată lumea, și toți alergau la el ca la un izvor al tămăduirii. El ajută pe toți și nu-i întrebă de ce lege sunt.

Intr'o zi veni la el o văduvă săracă și bolnavă și plângând îi spuse că o dă afară din casă proprietarul, fiindcă nu-i poate plăti restul de chirie, vr'o cinci lei. Din glasul plin de sinceritate și așa de onest al văduvei, mitropolitul văzù marea nevoie a bieteii femei și-i dete un bilet să-l ducă vistierului său. Acesta cetind biletul, scoase cincizeci de lei și-i dete văduvei.

Mirată de acest lucru, văduva zise: Eu am cerut Inalt Prea Sfinției sale numai cinci lei. Se vede că s'a înșelat scriind.» Se duse repede îndărăt cu biletul și-i spuse. Mitropolitul văzând atâta cinste, îi luă biletul și se făcu că-l cetește. «Da, m'am înșelat într'adevăr,» și zicând așa mai adaogă un zero la cincizeci și dete femeii cinci sute de lei.

O FAPTĂ A LUI BOLINTINEANU

Pe timpul secularizării mănăstirilor închinat, poetul Bolintineanu eră ministru de culte. Călugării Greci, putrezi de boğați, căutau cu toate mijloacele să abată gândul guvernului de-a seculariză mănăstirile, dar Cuza-Vodă, ajutat din răsputeri de Cogălniceanu și de Bolintineanu, se ținea tare de acest gând.

In ziua când în consiliul miniștrilor s'a decis secularizarea, egumenul Nilu veni la Bolintineanu spre seară și-i puse pe masă cinci sute de mii de lei, rugându-l să-și pue pieptul ca să s'amâne secularizarea cu vr'o două trei săptămâni, ca să aibă călugării timp să-și reguleze afacerile. Bolintineanu eră sărac și trăia numai din neînsemnata sa leafă de ministru. El s'a uitat la marea sumă de bani, apoi la egumen, și-i zise: «Bine. Uite, plec chiar acum la palat să înduplec pe Vodă. Banii nu vreau să-i primesc înainte. Vino mâne cu ei, când va fi lucrul gata.»

Intr'adevăr, Bolintineanu plecă la palat și, în puterea nopții, ceru să intre la Vodă. Nu însă pentru amânarea secularizării, ci pentru punerea ei în aplicare numai decât. Stăruil de Vodă să semneze în clipa aceia decretul. «Dacă mai întârziem zise el» ne prind Grecii în capcană. Ce a încercat Nilu s'o facă cu mine, va încerca-o și cu alții. Au bani destui, ca să învârtească lucrurile pe placul lor.» Și Vodă iscăli hărtia și, după stăruințele lui Bolintineanu, decretul se execută chiar în noaptea aceia, ca să n'apuce ziua pe călugări tot ca stăpâni ai moșiilor țării.

Și așa pe când călugării Greci banchetuiău peste noapte la Cotroceni, siguri că sutele de mii de lei ai lor au înduplecat pe Bolintineanu să amâne secularizarea, guvernul ridică toate arhivele egumeniatelor Grecești și, când s'au trezit călugării din ospățul lor a doua-zi, secularizarea eră deja făcută!

VÂNĂTOAREA DE PROTECȚII

Mai de mult oamenii căutau cunoștința ori prietenia altora numai de dragul prieteniei, sau de-a învăța ceva dela ei, dacă erau oameni mai cu înțelepciune. Acum, în zilele noastre, tot mai mult iese la iveală năzuința celor mai mulți de a veni în atingere și în relațiuni cât mai strânse tot numai cu persoane, cari le pot aduce într'un fel ori într'altul foloase materiale. Partea ideală a contactului social pierе și în locul ei se ridică vecinica speculațiune a «legăturilor bune.» Fiindcă pe multe terenuri e cu mult mai ușor să te ridici prin favoarea și protecția unor persoane influente, decât prin muncă, devotament, stăruință și dibăcie, de aceia cei mai mulți oameni nu se străduiesc după nimic așa de cu zor ca după câștigarea protecției acelor persoane. Cine vrea să se ridice, se uită de cu bună vreme după proptele, pe care să se poată urca. Asta e nenorocita goană după protecții, piedica cea mare în calea adevărului și a onestității.

Și din nenorocire e foarte mare numărul aceloră, cari de-apururi au bilete de recomandăție prin buzunare și care în loc să muncească cinstit și să întrebuinteze timpul într'un chip onest, aleargă din zori până în seară pe la uși, cerșind protecții. De obicei sunt leneșii și incapabilii, obraznicii și necinstiții acei cari formează această oaste a vânătorilor de proptele. Pe acești oameni ar trebui să-i desprețuim ca pe tâlharii, cari fură drepturile altora, cari jefuiesc societatea, lipsindu-o de oamenii cinstiți și harnici, rușinând omenirea prin faptul că o silesc să întroneze nedreptul în loc de drept, favorul în loc de merit, nepriceperea în loc de destoinicie. Iar

asta e o demoralizare, ca ori și unde biruește răul și nu binele.

E, negreșit, o nevoie de recomandații și de proptele în anumite cazuri. Sunt tineri sânguincioși cari, ori din modestie ori din lipsa de mijloace, nu pot ajunge la locul lor, unde pot să-și arate dibăciile și să fie de folos societății. A recomanda și a ajuta pe aceștia e o datorie s'o facă acei ce-o pot face.

Voi tinerilor, scrieți-vă în inimi adevărul și cinstea și, dacă vă iubiți cu adevărat patria și neamul, și vă respectați demnitatea voastră de oameni corecți, fie-vă aminte viața întregă că adevăratul merit e numai al acelora ce se ridică prin sine însuși. Mulțumiți-vă cu puterile voastre și cu ce câștigați după măsura acestor puteri; nu vă țineți ochii tot în sus, dacă nu aveți aripi și le furați prin protecția altora; nu vă lăcomiți mereu la o viață tot mai luxurioasă, cu gândul mereu la tot mai multe parale și nu credeți că idealul vieții ar fi câștigul fără de muncă. O concepție mai nobilă despre scopul vieții și mai cinstită ar fi a pune frâu nedemnei și urgisitei goane după protecții.

PEDEAPSA UNEI TICĂLOȘII

În zilele revoluțiunii franceze mulți Francezi își luară lumea în cap și căutau scăpare prin țările vecine. Într'o zi un biet de francez s'opri într'un sat german, la graniță, căci având doi copii bolnavi și fiind ger nu putu merge mai departe. El își închirie o odăiță și vrù să cumpere lemne. Dar nimeni n'avea de vânzare.

Întâmplător trece un țaran prin sat, cu o căruță de lemne. Francezul îi ese în drum și, neștiind nemțește, vorbi cu țaranul mai mult prin semne. «Cinci luidori» îi spuse acesta. «E pasăre străină» gândia țaranul «și-l văd că e înghețat pe jumătate. Pe asta-l păcălesc!»

Francezul s'a speriat de suma ce i-a cerut-o. A căutat, cum a putut, să mai scază din preț. Dar țaranul nu voiă. În sfârșit francezul, ca să nu-i moară copiii de frig, a plătit o sută de lei.

Țăranul vesel de păcăleala lui, se duse într'o cârciumă să guste ceva, și începù să se laude între oameni de isprava lui, că a vândut cu o sută de lei lemne cari nu prețuiuau nici o rublă. Și se mândriă cu ce-a făcut. Cârciumarul îi zise că rău a făcut, că și Francezii sunt oameni și că e mișelie să te folosești de nevoile altora.

Țăranului acum îi sări țandăra. «Lasă-mă în pace cu vorbele tale. Lemnele au fost ale mele și, ce-i al meu, pot să vând cât de scump îmi place!» Cârciumarul a tăcut, și țăranul, după ce-și bău vinul, întrebă: «Ce-ți datoresc pentru pâne, brânză și vin?» -- «Cinci loidori!» răspunse cârciumarul. Țăranul crezù că nu a auzit bine, ori că a făcut o glumă cârciumarul. Dar acesta îi spuse a doua oară: Cinci loidori. Nu-i cer în aur; îi primesc și în argint. Pânea și brânza și vinul au fost marfa mea și, ce-i al meu, pot să vând cât de scump îmi place și dacă nu-mi plătești, îți duc caii în grajd și nu ți-i las până nu-mi plătești. Dacă nu-ți place, dă-mă în judecată».

Țăranul se duce la judecător. Acesta chiamă pe cârciumar și-l dojenește aspru. Cârciumarul, liniștit, povestește mișelia țăranului și spune că a cerut atâta numai ca să învețe minte pe acest om că a fost un ticălos.

«Omule» zise atunci cu asprime judecătorul «plătește cârciumarului cinci loidori; dacă nu, te bag la pușcărie!» — «Îți mulțumesc, domnule judecător» răspunse cârciumarul. Te rog dă din suma de o sută de lei țăranului partea cvenită pentru lemne, cinci lei, iar restul să-l trimiți Francezului. Pentru consumația lui, pâne, brânză și vin, nu cer nimic» Așa s'a și făcut.

Acum, fiindcă nu orice țăran mănâncă brânză de cinci luidori, ca țăranul acesta, povestea lui a făcut roată prin sate. Ea a ajuns și la urechile pădurarului vecin, care iute-iute a dat de veste că țăranul furase lemnele. Și așa de două ori ticălosul de țăran a trebuit să mai dea și de ai lui câțiva loidori, ca să-și ispășească furtul.

DISCIPLINĂ

Aș vrea să văd ce învățăături ați ști voi să scoateți din întâmplarea, pe care vi-o povestesc. Nu e greu să le știți află, dacă te silești să pătrunzi faptele.

Frideric cel mare, regele Prusiei, unul dintre cei mai vestiți strămoși ai Regelui nostru Carol, stă de multe ori lucrând la masa lui până după miezul nopții. Intr'o noapte, târziu, chemă pe cameristul său și-i zise: «Sunt foarte obosit. Vreau să mă culc. Dar am mult de lucru și mâine trebuie negreșit să fiu gata, căci e o chestiune importantă. Măine să vii până în zori, pe la patru ceasuri, să mă scoli, ca să m'apuc de lucru. Ai înțeles? O să fiu somnoros și n'o să vreau, poate, să mă scol, și o să te alung din odae. Dar îți poruncesc, să nu te dai biruit. Trebuie să mă scol». La ceasul patru, în zori, cameristul intră. Regele dormiă adânc. Conștiinciosul servitor deșteaptă pe rege cu glasul tare. Regele deschide ochii, dar fiind prea obosit, îi închide iarăși. Servitorul strigă din nou. «Lasă-mă în pace» zice regele, vreau să mai dorm puțin. Măcar vr'o două ciasuri. Vino pe la șase». «Trebuie să te scoli, Măria ta! Mi-ai poruncit să te scol și nu te las să mai dormi, că ai de lucru!» Atunci regele mânios: «Tâlharule! Cară-te de aici! Nu vreau, înțelegi odată! «E ceasul patru, trebuie să te scoli, Măria Ta» răspunse fără frică servitorul și trase jos plapoma de pe rege. Frideric atunci se sculă și somnoros se întinse și zise căscând: Adă-mi hainele. Și pe când se îmbracă zise servitorului: Bine, îndrăcitule, nu ți-a fost teamă că-ți sparg capul cu bastonul? O, Măria Ta, puteai să mi-l spargi de o mie de ori, porunca trebuia să o împlinesc.

LINGUȘIREA ȘI MINCIUNA

Un rege al Persiei voind să-și aleagă un sfetnic credincios și dibaciu, a născocit o încercare în felul acesta. A chemat într'o zi la palat pe cinci dintre cetățenii cei mai de vază și

despre cari se vorbiã mai mult în oraș și le zise: «Iată, pe degetele mele am cinci inele cu diamante mari. Anume v'am chcmat ca s'aud din gura voastră adevãrul, și inelele acestea vor fi rãsplata sinceritãței voastre. Spuneți-mi deci, fãrã înconjor și fãrã lingeșire, ce credeți voi despre puterea și mãrimea mea?» Ei, uimiți de mãrimea și de frumusețea diamantelor și voind sã le aibã, rãspunserã regelui cu laude mari ridicându-l care mai de care deasupra tuturor eroilor istoriei; îi vorbirã cu entusiasm de talentele neîntrecute și de virtuțile fãrã de seamã, ce le are; sfârșirã prin elogiile așa de exagerate, încât n'ar mai fi putut gãsi alte cuvinte prin cari sã laude puterea și mãrimea lui Dumnezeu.

Regele erã mulțumit și, scoțând cãte un inel, îl dete fiecãruia pe rând, dupã cum vorbise. Al cincilea tãceã mereu. «Dar tu» îi zise regele «ce crezi despre mine? Și de ce taci?» — «Eu cred», rãspunse acesta, «altfel decãt acești prieteni ai mei. Eu cred cã toatã puterea ce o ai ți-e datã de Dumnezeu numai spre binele poporului ce-l stãpãnești, și odatã vei trebui sã dai socotealã de felul cum ai întrebuintat-o. Și mai cred, rege, cã toatã mãrimea ta de acum va peri în întuneric dacã o faci sã stea numai în strãlucire zadarnicã și în cuceriri fãrã de folos, și nu într'o neabãtutã îndeplinire a tuturor datoriilor tale de rege. Astea le cred eu!».

«Și eu tot așa!» rãspunse regele vesel. «Ție nu-ți dau inelul; ție-ți dau încrederea și amiciția mea. Stãi de apururi pe lângã mine, ca sfetnic, cã în tine am gãsit prietenul sincer pe care de mult îl cautã inima mea!»

A doua zi cei patru venirã foarte grãbiți la palat, ca sã spue regelui cã negustorul dela care a cumpãrat inelele l-a înșelat, cãci toate patru diamantele sânt false. «Ei, ce?» rãspunse regele rãzînd «voi ați crezut cã eu nu știu? Voi mi-ați dat laude false, eu v-am dat diamante tot așa. V'am plãtit cu aceiași monetã și acum de ce vã mai plãngeți?»

O N E S T I T A T E A.

Un țăran sărac, dar cunoscut de toți ca om cinstit, avea de plătit o datorie de câțiva lei unui vecin al său. Neavând bani gata se învoi cu vecinul să-i dea câteva găini.

A doua zi găinile, nefiind închise, ieșiră din curtea noului stăpân și veniră la vechiul lor cuib și ouară pe unde erau obicinuite. Petre, copilul țăranului celui sărac, eră singur acasă, căci părinții plecaseră la câmp. El auzi prin bătătură strigăt de găini și, știind că ei nu mai au găini, ieși să vadă ce-i. Când găsi ouăle, îi dete prin gând să le ascundă. «Am să le dau mamei» zise el «și se va bucura mama de ele, căci ieri toată ziua a vorbit de săracele găini și se tânguia că de acum înainte n'o să aibă ouă». Dar pe când le băgă în sân, îi-se părù de odată că nu face bine. Nu e cu dreptate, zicea el. să ții ouăle pentru noi. Găinele sunt acum ale vecinului și tot ale lui sunt și ouăle acestea. Mi-a spus și tata de atâtea ori și am auzit și la școală că nu e cinstit să ținuești lucrurile străine și că trebuie să dai stăpânului tot ce găsești pierdut. Dacă ași tăinuî ouăle acestea, ar însemna că le fur. Nu sunt ale noastre; trebuie să le duc la stăpânul lor.

Petre, cu ouăle în sân, intră în casa vecinului. «Iacă» zise el «v'aduc cinci ouă. pe care le-am găsit în cuibarul nostru.

— Dar ce ouă, sunt astea, băiete?

— Au sărit găinele, pe care vi le-a adus tata ieri, și au uat în cuibar la noi.

— Și cine te-a trimis cu ele?

— Nimeni. Eu singur...

— Nu te-a trimis tată-tău cu ele?

— Tata și mama nu sunt acasă de astă dimineață.

— Și ai venit tu de capul tău cu ouăle? Poate o să te certe tată-tău că le-ai adus. De ce n'ai așteptat, până se va întoarce?

— Ce să mă certe! Dacă ar fi fost acasă, m'ar fi trimes el să vi le aduc. Și-apoi, dela el știu, că nimeni n'are dreptul să ție un lucru, despre care știe că este al altuia.

MUNCA, ECONOMIE ȘI PREVEDERE

Nu voi uita cât voi trăi noaptea aceea, în care am călătorit cu patru oameni înțelepți în tren, dela cari am prins patru învățături vrednice să fie scrise cu litere de aur. Vorbiam despre felul cum se poate omul îmbogăți, și eu, mai tânăr, vorbeam despre comori găsite, despre bani câștigați la loterie, despre câte știam eu că te poate face bogat dintr'odată. Tovarășii mei erau negustori și industriași, despre care știam că au o stare bună. După ce m'au ascultat, unul dintre ei îmi zise :

— Și comorile te pot îmbogăți, dar se găsesc rar. E altceva, care poate îmbogăți pe ori și cine. Mijlocul cel mai sigur, cel mai onest.

— A ! da, știu, răspunsei eu ; e munca stăruitoare, singură munca.

— Nu, tinere. Munca, ori cât ar fi de stăruitoare, nu poate îmbogăți ea singură pe nimeni. Negreșit, ca să faci stare, trebuie să muncești, asta se înțelege ; nu munca singură însă, ci virtuțile cari însoțesc munca înțeleptului, asta îmbogățește. Și ascultă în ce pun eu toată înțelepciunea muncii : *Câștigă cu două mâini și cheltuește cu una*. Vezi, e așa de simplu : să-ți fie cheltuiala mai mică decât câștigul. Să faci așa, ca totdeauna o parte, fie cât de puțină, din ceiace agonisești, s'o pui de o parte ca să ai pentru viitor. Nu știi ce aduce ziua de mâine, ești bolnav, ți-e Dumnezeu împotrivă cu vremuri grele, cu ploi prea multe, cu secetă. Cine cheltuește tocmai pe tocmai cât câștigă, nu e nici nebun, dar nici cuminte, ci omul vecinicei nevoi, căci poate munci să dea pe brânci și tot n'o să aibă nici odată nimic. Apoi se poate plânge, că-i stă împotrivă Dumnezeu, că n'are noroc ca alții, cari muncesc poate mai puțin și totuși le-e cu spor munca. Da fiindcă pun și de o parte. Iar cine cheltuește mai mult decât câștigă, e un nebun, și tocmai de aceea și legile civile socot pe risipitor în rând cu lipsitul de minte și-l pun sub tutelă, luându-i libertatea de a-și administra singur averea. Vezi, mai ales țărani :

Dacă iau doi lei pe zi, doi cheltuește; dacă intră în cârciumă cu doi lei ori cu patru, nu iese dela rachiu până ce nu cheltuește tot ce are. Atunci ce-i folosește munca?

Aici a tăcut. Vecinul său însă începù și el la rândul lui:

— Și să-ți mai spui și eu una. E adevărat tot ce-a spus, dar n'a spus tot. Nici economia și prevederea n'ajung ca să-ți asigure munca. Eu știu altă învățătură: *Cine cumpără ce nu-i trebuie, are să vândă și căiace-i trebuie*. Vreau să zic să nu cheltuești banii pe lucruri de prisos, de cari n'ai nevoie și de cari te poți lipsi ori și când. Nu înțeleg numai luxul cu asta, ci acea nebunie a multora de a cumpără fel de fel de lucruri netrebnice, dar «drăguțe» cum zic ei. Vei fi văzut oameni, mai ales femei, care se plimbă prin bâleiuri și vreau să cumpere, ca niște copii, tot ce văd strălucitor și ce le fură ochii, așa că se încarcă de atâtea mărunțișuri fără de nici o trebuință. Acestei plăceri nu-i zic, dacă vrei, risipă, deși este risipă, dar îi zic neînțelepciune. Chiar dacă te ții în marginele câștigului sau chiar și punând la o parte din câștig, totuși cumpărarea lucrurilor de prisos e o dușmană de moarte a muncii și a îmbogățirii. Las la o parte orășenii. Vorbesc de sate. Câte netrebnicii nu-și cumpără țărancele, când vin la târg! Chelului tichie de mărgăritar îi lipsește, și țărancei mătăsuri și corsete și ghete de lac. Ai trăit, pecăt am înțeles, la țară, și deci știi mai bine decât mine lucrurile astea.

— Dați-mi și mie voc, zise al treilea, să vă spui și eu o învățătură pe lângă cele două așa de bune. O știu dela tată-meu, care a fost agricultor. *Nu vinde pielea ursului din pădure!* Știți povestea cu vânătorul, care a luat bani pe o piele de urs, pe care n'o avea, ci nădăjduia a doua zi la vânătoare să prindă un urs și s'o aibă. Și n'a prins nici un urs și-a rămas dator. Acum, vorba mea e asta: nu-ți face socoteală nici odată cu ce ai putea să ai, adică nu face cheltueli în vederea unui câștig pe care îl aștepți. Se poate întâmpla să n'ai câștigul așa de mare, cât îl socotiai, și atunci rămâi cu datoria în spinare. A pățit-o tată-meu. În vederea unei recolte bune, pe care o prețuia la douăzeci de mii de lei, a luat împrumut optsprezece mii. Vara a fost însă rea,

cu secetă, recolta nu i-a dat nici zece mii de lei și tata a rămas încărcat cu o datorie, pe care n'a putut o plăti până la moarte.

— Acum se vede că e rândul meu, zise râzînd al patrulea. Să vă spui deci și eu o învățătură: *Cine nu prețuește paraua, nici de galben n'are milă.* Imi aduc aminte din școală, că zice într'un loc Benjamin Franklin: «Voi credeți poate că o singură ceașcă de ceaiu ori de cafea, ori un pahar de vin ori de bere, ori câte odată o mâncare mai scumpă, o haină ceva mai luxoasă și din când în când și câte o anumită petrecere — că toate acestea nu însemnează nimic. Dar băgați de seamă: puținul când se repetază des, face mult!» Invățătura mea privește mai ales cheltuielile mărunte, nebăgate în seamă, cari se repetază des. Cine dă, de pildă, 10 bani pe zi mai mult decât are nevoie să dea, face o cheltuială de prisos de 36 de lei pe an. Cheltueli de felul acesta devin cu timpul deprinderi rele și, cât e de greu să te desbari de un obicei rău, o știm cu toții. Cine se gândește mereu să cumpere tot ce-i place, acela foarte lesne o să uite că trebuie să plătească. Nu zic să fii sgârcit și murdar și să te lipsești de toate, zic numai că trebuie să ții paraua în șapte noduri și s'o învărtești de șapte ori între degete până s'o dai.

BUNA CUVIINȚA

Înțeleptul Socrate odată salută pe drum un cetățean. Acesta însă trecu mândru înainte, fără să răspundă salutării. Amicii lui Socrate, cari erau cu el, începură să vorbească mînioși despre infumuratul care a arătat așa de puțină stimă față de Socrate. Atunci Socrate s'opri și le zise: «De ce vă scandalizați voi pentru asta? Dacă ați întîlni pe drum un om mai urât decât mine, v'ați mînia pe el? De ce vă mîniați deci pe acesta fiindcă e mai rău crescut decât mine?»

Buna cuviință este podoaba cea mai frumoasă a celui cu minte. Nimic nu-i stă mai bine unui om decât modestia, care

într'adevăr e cea mai drăgălașă dintre virtuți. Obraznicii și necuviincioșii sunt rușinea societății omenești, pentru că omul trebuie să fie om și asta o poate arăta prin multe fapte dar mai ales prin cele ce-l dovedesc că are purtare bună și creștere de om. O, sunt mulți nebuni în lumea lui Dumnezeu, cari se cred cu atât mai mari, cu cât se țin mai mândri, și cu atâta mai cumiști cu cât sunt mai nerușinați în obrăznicia lor. Ei așteaptă totdeauna cu salutarea, până începe celălalt; răspund apoi așa de cu trufie, mișcând abia din cap și au, după rangul și averea celui pe care-l salută, felurite grade și măsuri ale salutării. Dar să nu vă bateți capul și să nu vă faceți, tinerilor, griji pentru acești eroi ai trufiei neghioabe; lăsați pe acești nebuni lipsiți de omenie, să-și vadă de drum! Voi păstrați în sufletul vostru demna smerenie a omului înțelept și dați fiecăruia respectul și stima ce i se cuvine.

În teatrul din Atena, un bătrân căută un loc și nu găsiă. Trecu pe lângă rândurile de scaune, unde erau tinerii — căci aceștia ședeau despărțiți de bătrâni — dar nici un tânăr nu s'a ridicat să-i facă loc. Bătrânul ocoli teatrul și ajunse în fața regelui din Sparta, care asistă la spectacol, fiindcă tocmai trecea cu oastea prin Atica. Văzând pe bătrân, regele se ridică și locul său îl dete bătrânului, iar el rămase în picioare. Toți din teatru văzură și bătură din palme, laudând fapta regelui, dar pe de altă parte se rușinară grozav de lecția de bunăcuviință, ce le-o dete regele.

Omenia e o virtute înăscută în om și de aceea ea se poate lesne învăța. Alte virtuți, ori dibăcii, ori talente frumoase, sunt mai mult ori mai puțin daruri ale lui Dumnezeu, dar omenia e a omului și, fără de ea, e păcat că mai trăești între oameni.

C Â R T I R E A

Sunt unii oameni cari mereu cârtesc, mereu se plâng de greutatea vieții lor și vecinic se tânguesc că au soarta asta și nu alta.

Eu am cetit o poveste despre un cârtitor ca aceștia și

v'o spun și vouă, ca să scoateți din ea adevărul învățaturii.

Un om se văicăria mereu, că Dumnezeu numai lui îi dă greutate, iar altora numai voe bună și mulțumire. Și-și blestemă viața că-i așa de rea, și blestemă ursita lui că i-a fost mai fără milă de cât a altora. Intr'o zi adormind, a visat visul acesta: Se făcea că mergea în rând, la deal, cu multe mii de oameni, purtând fiecare o cruce pe umeri, așa cum a purtat-o blândul Hristos când a fost dus la răstignire. Unii mergeau încovoiați de greutate, alții cântând, alții senini fără s'arate nici oboseală nici veselie. Când au fost în vârful dealului, s'au oprit cu toții, și-au pus crucile jos și s'au odihnit. Omul, de care vorbim, a început să se tânguească. «Doamne, mie mi-ai dat cea mai grea cruce! Dacă ești drept, de ce nu mi-ai dat-o după puterile mele? Mai bine mi-ar fi fost, să merg la deal fără nici o cruce pe umeri; dar dacă trebuie să ducem fiecare o cruce, nu fii nemilostiv cu noi. Celor slabi le dai cruci mari, și celor puternici cruci ușoare: eu cer, Părinte, să mi dai după cum știu eu că mi se cuvine!»

Atunci s'a stărnit o furtună, care l-a luat pe sus și l-a asvârlit departe pe un câmp pustiu, pe care nu eră nici un om dar locul era plin de cruci de toată mărimea și de tot chipul. Și un glas din văzduh îi zise: Iată aici sunt așezate la rând suferințele omenești, crucile acestea, alege-ți deci una pe placul tău și după cum știi tu că îți s'ar cuveni!»

Și acum, cercetând el se duse de la cruce la cruce, nehotărât pe care să și-o aleagă, ca să'i fie mai ușoară de purtat. Aceasta de aici eră preă mare, cealaltă prea grea; una de colo nu e nici mare nici grea, dar având dungile ascuțite ar fi fost o povară de nesuferit. Uite colo una de aur, strălucește ca soarele. Il ispitește aurul, să n'o lase neîncercată și o pune pe umeri, dar vai, eră neînchipuit de grea. El umblă tot mai zăpăcit printre cruci. Acum ar vrea pe asia, acum pe aia, însă nici una nu e cum ar vrea el. Le-a cercetat pe toate, și n'a găsit nici una cum știe el că i se cuvine. Să le cerceteze a doua oară. Și iacă într'un loc dă de una, pe care o trecuse cu vederea. Se oprește, o ridică, o pune pe umăr, o cercetează cu de-amănuntul, i se pare că

e cea mai potrivită dintre toate și rămâne la ea. «Doamne! zise el «iată una! Nu e tocmai ușoară, dar e cea mai potrivită pentru puterile mele. De ce nu mi-ai dat până acum una ca asta? Dă-mi-o, tată, pe asta, că eu văd și simt că asta mi se cuvine!»

«A ta să fie, ridic'o!» s'auzi glasul. Și când a ridicat-o și s'a uitat și mai bine la ea, văzu că e tocmai aceea, pe care o purtase și pentru care murmurase atâta.

A ridicat-o și fără să mai scoată nici o vorbă de tânguire a plecat și iarăși s'a pomenit între oamenii, cari suiau dealul, cu crucea lor în spate.

G E N E R O S I T A T E

O faptă dintre cele mai generoase pe cari le cunoaște istoria este negreșit purtarea ducelui Louis de Bourbon cu vasalii săi după întoarcerea lui din prinsoare. Pe timpul când ducele trăia ca pribeag în Anglia, unii dintre vasali, profitând de lipsa lui, i-au jefuit moșiile crezând că nimeni nu va îndrăzni să le ceară vr'o dată socoteală pentru purtarea lor.

Când ducele se întoarse acasă, toți vasalii se grăbiră să-l feliciteze. Erau toți împrejurul lui și cei vinovați, când administratorul general al averilor ducelui, un bărbat de o cinste exemplară și aspru, îi aduse un memoriu amănunțit despre toate răutățile ce i le făcuseră acei vasali în lipsa lui. Aceștia au îngălbenit și au rămas speriați, dar generosul duce se întoarse spre administrator: «Ai însemnat d-ta toate răutățile ce ni le-au făcut?» — «Da, duce!» — «E frumos din partea ta. Dar ai ținut un registru și de multele servicii bune ce mi le-au adus ei?» — «Asta nu!» — «Atunci, te rog, arde memoriul acesta, căci n'am nici o nevoie de el!» Și zicând așa, el asvârli în foc toate hârtiile, nevrând nici măcar să le citească.

G Â L C E A V A.

Pentru oamenii, cari caută vecinic cearta cu lumânarea, cum se zice, pentru acel soi de cârcotași, cari se țin numai de gălceavă pentru toate nimicurile, pentru aceștia e așa de potrivită povestea cu umbra măgarului. Iată povestea :

Stration, un doctor ambulant din Tesalia, a închiriat pe-o zi dela un țăran un măgar, ca să meargă până la un oraș vecin. Țăranul îl însoția pe jos, ca să poarte grijă de măgar și să și-l aducă îndărăt. Eră vară și căldură mare, iar drumul le eră pe o câmpie fără nici un copac. De geaba se uită doctorul în toate părțile că doar va găsi undeva puțină umbră. În sfârșit, ne mai putând de căldură, s'opri, se dete jos și se întinse jos pe iarbă în umbra măgarului.

— Hei, domnule! Ce faci acolo? zise țăranul. Ce va să zică asta?

— Ce să fac? Vezi și D-ta ce fac. Stau puțin la umbră, că nu mai pot răsufla de arșiță.

— Oho, dragul meu domn, nu ne-a fost invoieala așa! răspunse țăranul. Eu ți-am închiriat numai măgarul. Despre umbra lui n'am vorbit nici un cuvânt.

— Bun ești de glume, nene! zise doctorul râzând. Despre umbra măgarului n'am vorbit, e drept, dar umbra măgarului merge alături cu măgarul, asta se înțelege.

— Ba să mă ierți! Asta nu se înțelege de loc! zise țăranul cu îndărătnicie. Intreabă pe cine vrei. Eu ți-am închiriat măgarul cu atâta. Dacă ai avut de gând să închiriezi și umbra lui, trebuia să-mi spui ca să ne înțelegem. Ce mai atâta vorbă, domnule: ridică-te din umbra măgarului meu și pleacă mai departe, ori atunci să-mi plătești umbra măgarului, după dreptate.

— Ce? zise doctorul mânios. Eu ți-am plătit măgarul și acum să-ți plătesc și pentru umbra lui? Să fiu eu de trei ori măgar, dacă-ți plătesc o pară măcar! Măgarul e al meu ziua întregă și eu am să mă întind la umbra lui de câte ori mi-o plăcea, și să rămăiu în umbră cât mi-o plăcea. Așa să știi, dela mine.

— Aşa? Vorbeşti serios? întrebă cărcotaşul cu tot sângele rece al unui om de teapa lui.

— Negreşit, serios, răspunse doctorul.

— Atunci fii bun, domnule, şi vino cu mine îndărăt, în clipa asta, la Abdera în faţa judecătorului. O să vedem noi acolo, cine are dreptate. Pe Zeos şi pe Hera, domnule, vreau să văd cine poate să se folosească, fără voia mea, de umbra măgarului meu.

Doctorul avea mare poftă să care ţăranului pumni şi ghionturi câte i-ar încăpea pielea. A şi ridicat pumnul, dar când s'a uitat mai bine în ochii omului, a lăsat pumnul în jos, şi a încercat din nou să convingă pe ţăran cu vorbe mai blânde. Dar şi-a pierdut de geaba încercarea. Ţăranul ţinea una că trebuie plătit pentru umbra măgarului şi, fiindă că şi Stration s'a îndârjit şi n'a vrut să plătească, nu le-a rămas alta de făcut decât să se întoarcă îndărăt, drum de câteva ceasuri, la Abdera ca să-şi caute dreptate în faţa judecătorilor.

Cearţa le-a fost aşa de poznaşă, în cât s'a auzit de ea în toate părţile şi a rămas proverbială. Câţi nebuni nu sunt, cari se gălcesc tot pentru asemenea nimicuri. Adevărat pentru umbra măgarului!

DUŞMÂNIA INTRE FRAȚI

Intre doi fraţi odată intrase neunirea. Buni şi blânzi amândoi, se iubiseră mult în copilărie, dar s'au înduşmănit cu ocaziunea morţii tatălui lor şi se certau pentru un pământ. Incepură să-şi spue vorbe de ocară şi să-şi facă unul altuia neajunsuri ba cu una, ba cu alta. Măhnit de toate câte i-le făcea frate-său, unul dintre ei se duse într'o zi la preot şi-i se plânse.

— Această bucată de loc e a mea. Nu pot să las să mă despoaie de drepturile mele.

Preotul l-a ascultat cu multă bunăvoinţă.

— Cât venit îţi aduce locul acela pe an? întrebă preotul.

— Vr'o treizeci de lei.

— Treizeci? Nimica toată... ce poți să faci cu o sumă așa de mică! Să-ți cumperi o haină, o uneltă de muncă, un hec-tolitru și jumătate de grâu.

— Negreșit.

— Dar poate cu banii aceștia ai putea dobândi alte lucruri mai de preț.

— Care, taică părinte?

— Cu bani, aceștia, gândesc eu, ți-ai putea dobândi un prieten, care să fie gata totdeauna să te ajute la nevoi. Să pue mâna pentru tine, ba aici, ba dincolo; să-ți ajute să-ți faci arătura, să-ți strângi fânul și să-ți aduni bucatele. La o lipsă să te împrumute cu bani fără dobândă. Eu cred că un prieten ca acesta prețuește mai mult de cât treizeci de lei.

— Cum, Doamne, să nu prețuiască. Dar, vezi, eu nu pricep cum să-l gădesc.

— Dar poți face și mai mult. Ți poți găsi un om de taină. căruia să-i încredințezi liniștit sufletul tău și lucrare să te iubească. Și seara să vie la tine, ori să mergi tu la el și să stați de vorbă, și să vă spuneți părerile, și să ciocniți prietenește câte-un pahar de vin la sărbători. Și el să-ți iubească părintește copiii tăi și să le fie ca un adevărat tată și apărător și — ferească Dumnezeu — când s'ar întâmplă să mori, el să-ți îngrijască de ei, și tu să mori liniștit că n'au să rămâie pe drumuri și fără nimeni pe lume copiii tăi, câtă vreme-l ai pe dânsul. Spune, nu face toate acestea treizeci de lei?

— Nu mai știu nimic, părinte. Cam ce vrei să zici?

— Imi pare că înțelegi ce vreau să zic. Da, asta vreau s'o zic, că pentru treizeci de lei tu pierzi ce prețuește înmii mai mult, tu pierzi pe frate-tău, pierzi pe tovarășul copilăriei tale, pe omul care a crescut pe-aceleași brațe de mamă ca și tine. Vreau să zic, că spre-a câștiga treizeci de lei tu-ți pierzi și bucuria vieții tale, și mulțumirea, și liniștea și toată dragostea, pe care ești dator bietului tău tată și mamei tale, sărmana!

— Văd și eu că așa e, dar ce pot eu să fac?

— Lasă, că am să vorbesc eu cu frate-tău. Poate este vr'un chip de împăcare.

Preotul a mers să întâlnească și pe celălalt frate și i-a vorbit tot așa. Apoi i-a chemat la sine pe amândoi și le-a explicat ce păcat fac ei că se dușmănesc așa. Iar când i-a văzut mișcați și înduioșați, le-a vorbit de bătrâna lor mamă și de tatăl lor, care acum e mort. «Ce-ar zice bietul de el dac'ar putea să se întoarcă pe lume și-ar vedea cum trăiți voi! Cearta între frați este durerea cea mai mare a părinților!» Frații au început să plângă și, dându-și mâna împăcați, au rugat pe preot să le facă însuși el o judecată. Preotul le-a pus la cale afacerea și pacea veni din nou în inimile fraților.

N E P Ă R T I N I R E

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Înțeleptul Aristide a dat odată un răspuns, care va rămânea vecinic ca pildă a virtuților acestui bărbat. Ca judecător avea într'o zi să se rostească asupra unei neînțelegeri între doi cetățeni. Unul dintre ei, pe când își apăra cauza, a început să acuze pe adversarul său, că ar fi vorbit rău de Aristide cu vorbe injurioase și nădăjduia astfel să indispuie pe Aristide împotriva rivalului său. Dar Aristide îl întrerupse deodată: «Prietino! Tu amesteci două lucruri, cari n'au de-a face unul cu altul. Te rog, lasă de o parte ce a spus adversarul tău despre mine. Vorbește-mi numai despre răul, ce zici că ți l-a făcut ție: eu sunt aici să judec cauza ta, nu cauza mea!».

Frumoase cuvinte, nu-i așa? Să nu le uitați, tinerii mei, și să le aveți apururi ca o icoană înaintea sufletului. Părținirea e o nedreptate și nu ne aduce nici odată cinste!

MOARTEA UNUI SGÂRCIT

Un negustor de vinuri odată adunase o avere mare, toată în bani, precum de obicei fac sgârceții: vrea să vadă bani, aur strălucind, pe care să-l desmerde și la care să se uite cu ochii scurși de drag ceasuri întregi. El a adunat banii, ducând lipsă viața întreagă, îmbrăcându-se prost, mâncând pâne goală și dormind fără saltea și fără foc.

Bănuitor ca toți sgârceții, cel mai mic sgomot în odaie îl făcea să tremure. Vecinic cu grija, că i se vor fura banii, el a chemat într-o zi un meșter să-i facă o ascunzătoare adâncă sub pivniță, cu ușă de fer și cu un mecanism ascuns. Meșterul, după ce a jurat că nu va spune nimănui, a început să lucreze, sub ochii sgârcitului și a făcut într'adevăr o ascunzătoare minunată. A arătat sgârcitului, unde are s'apese pe un cuiu de-abia văzut, ca să deschidă zăvorul ușei. Sgârcitul a cercetat toate cu deamănuntul, a învățat meșteșugul, a deschis ușa și pe dinăuntru și pe dinafară și a plătit, nu fără părere de rău, suma convenită lucrătorului.

Acolo, în beciul său s'ascundeă în toate zilele sgârcitul, se închideă înăuntru, și, știindu-se sigur, își numără mereu banii și se uită la ei și-i sărută și iar îi numără și-i făcea fișicuri. Dar într-o zi, pe când era cu ochii la aur, i se stinse lampa, și n'avu chibrituri la el. El vrea să iasă. Dar nu putu găsi cuiul zăvorului. Caută, caută el, nimic. În neliniștea lui vrea să rupă zăvorul, să spargă. Toate erau însă de fier și lucrute solid. Ce i s'a întâmplat de acum, vă puteți închipui. El urlă din toate puterile după ajutor, dar din fundul acestui beciu adânc nimeni nu-l putea auzi.

Au trecut mai multe zile și oamenii ne mai văzându-l au început să se mire. Vestea despre disparițiunea lui s'a răspândit prin tot orașul și a ajuns și la urechea meșterului ca: e-i făcut beciul. Acesta bănuind cam ce-ar putea fi, că s'ar fi stricat adecă zăvorul și a prins pe sgârcit în beciu, s'a dus la parchet și a spus secretul. Procurorul se duce la casa sgârcitului cu meșterul, deschide beciul și află pe

sgârcit mort de foame și de sete, pe grămada lui de aur, cu ochii eșiți din cap.

Grozavă moarte au cei îngropați de vii, când se deșteaptă în coșciug și nu mai pot ieși dintr'insul. Asemenea moarte a avut sgârcitul acesta. Dar și el, și toți cei ca el, cari au rușinoasa patimă a sgârceniei duse așa de departe, nu sunt vrednici de altă moarte!

CUPRINSUL MANUALULUI

	<u>Pag.</u>
Cântec	7
- Mândrie națională	7
- Pentru patrie	10
Regele Carol	11
Domnitorul Carol în tabăra Plevnei	14
Castelul Hohenzollern	17
Casa Zollern	19
Coroana de oțel	21
- Drapelul	23
Sărbători naționale	24
Zece Maiu	26
Mama răniților	28
- Trădarea de patrie	32
Exerciții corporale	34
Respectul datorit ostașului	38
- Voința de a birui	39
- Curajul	41
Domnitorul Carol și virtutea militară	45
- Loialitatea	46
- Prudență	48
Implinirea datoriei	50
Devotamentul soldaților pentru comandant	51
Comandantul în luptă	52
Devotamentul Domnitorului Carol pentru soldați	54
- Jertfire de sine pentru patrie	56
- Abnegațiune	58
Răsplata vredniciei ostășești	59
- Sacrificiu pentru patrie	62
- Respectul legii și al autorității	62
- Stăruința și dragostea de muncă	64
Respectul proprietății	66
- Tovărășia rea	66
Bunătatea de inimă	72
- O faptă a lui Bolintineanu	73

	<u>Pag.</u>
Vânătoarea de protecție	74
- Pedeapsa unei ticăloșii	75
- Disciplină	77
- Lingușirea și minciuna	77
Onestitatea	79
Muncă, economie și prevedere	80
Buna cuviință	82
- Cărtirea	83
- Gencrozitatea	85
Gâlceava	86
Dușmănia între frați	87
Nepărtinire	89
Moartea unui sgârcit	90

BCU Cluj / Central University Library Cluj

